

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353,
2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430,
3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)**

TUTANAK DERGİSİ

**17'nci Toplantı
30 Haziran 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- KARARLAR

1.- İç Tüzük'ün 105'inci maddesine göre Komisyonun üç aylık çalışma süresinin bitimi tarihinden itibaren bir aylık ek süre alınmasına ilişkin karar

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Antalya Elmalı'daki 2 evladın istismar edilmesi olayına; Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili çalışmalara ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanı Emine Erdem'in, KAGİDER olarak kadınlara yönelik yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

2.- İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt'un, aile ve kadın, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tespitine ilişkin yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

3.- Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı'nın, kadına yönelik şiddetle mücadelede kanundan, şiddet önleme merkezleri ŞÖNİM'lerden ve uygulamadan kaynaklanan sorunların tespiti ve önerileri hakkında sunumu

4.- Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr. Fatma Fariha Örengül'ün, şiddet davranışı ve saldırganlığın biyolojik olarak altında yatan mekanizmalar hakkında sunumu

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ile birlikte Komisyondan ayrıldıklarına ilişkin açıklaması

VI.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanı Emine Erdem, İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı, Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr. Fatma Fariha Örengül'ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830,
2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

17'nci Toplantı
30 Haziran 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 13.44'te açılarak iki oturum yaptı.

İç Tüzük'ün 105'inci maddesine göre Komisyonun üç aylık çalışma süresinin bitimi tarihinden itibaren bir aylık ek süre alınması kabul edildi.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, Antalya Elmalı'daki 2 evladın istismar edilmesi olayına; Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili çalışmalara;

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine; İlişkin açıklama yaptı.

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ile birlikte Komisyondan ayrıldıklarına ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER) Başkanı Emine Erdem tarafından, KAGİDER olarak kadınlara yönelik yaptıkları çalışmalar;

İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt tarafından, aile ve kadın, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tespitine ilişkin yaptıkları çalışmalar;

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı tarafından, kadına yönelik şiddetle mücadelede kanundan, şiddet önleme merkezleri ŞÖNİM'lerden ve uygulamadan kaynaklanan sorunların tespiti ve önerileri;

Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr. Fatma Fariha Örengül tarafından, şiddet davranışı ve saldırganlığın biyolojik olarak altında yatan mekanizmalar;

Hakkında sunum yapıldı.

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanı Emine Erdem, İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı, Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr. Fatma Fariha Örengül'ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından saat 17.42'de toplantıya son verildi.

30 Haziran 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.44

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Komisyon üyelerimiz, sivil toplum örgütlerimizin çok kıymetli temsilcileri, değerli katılımcılar, basın mensuplarımız; hepiniz bir kez daha Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Belirlenmesi Araştırma Komisyonuna hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır. Toplantıyı açıyorum.(*)

II.- KARARLAR

1.- İç Tüzük’ün 105’inci maddesine göre Komisyonun üç aylık çalışma süresinin bitimi tarihinden itibaren bir aylık ek süre alınmasına ilişkin karar

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Öncelikle bir kararla sözlerime başlamak istiyorum.

İç Tüzük’ün 105’inci maddesine göre Komisyonumuzun üç aylık çalışma süresinin bitimi tarihinden itibaren bir aylık ek süre alınmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu vesileyle bir aylık ek süremizi de almış olacağız. Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma saatleri içerisinde bir ay daha Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Belirlenmesi Araştırma Komisyonumuzun çalışmasına Komisyonumuz üyeleri tarafından karar verilmiştir.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalik’ın, Antalya Elmalı’daki 2 evladın istismar edilmesi olayına; Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili çalışmalara ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gündemimizdeki işlerin görüşmesine başlamadan evvel tüm Türkiye’yi çok ciddi manada üzüntüye boğan ve yürekleri yaralayan, yürekleri kanatan Antalya Elmalı’daki 2 evladımızın istismar edilmesi olayını bir kez daha çok yakından takip ettiğimizi ve bu tarz vakaların bütün yürekleri kanattığını, tüm 84 milyonun, herkesin yüreğinde çok ciddi bir acı bıraktığını biliyoruz. Bu vesileyle kısaca hem süreci hem de duygularımızı sizinle paylaşmak istedim.

6/5/2020 tarihinde 2 kardeşin istismara uğradığı şüphesi oluşması üzerine konu kolluk güçlerine intikal ettirilmiş; ilk görüşmenin Çocuk İzlem Merkezinde yapılmasının ardından çocuklarımıza psikososyal destekler verilmeye başlanmış, yargılama sürecinin başlamasıyla birlikte Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız davaya müdahil olmuş ve 16/10/2020 tarihinde gerçekleştirilen ilk duruşmada anne ve üvey baba tutuklanmış, 5/1/2020 tarihinde gerçekleştirilen 3’üncü duruşmada sanıkların tahliyesine karar verilmiş ve Elmalı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tahliye kararına itiraz yapılmış, aynı zamanda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın avukatları da sanıkların tutuklanması talebini yinelemiş ve tahliye kararına da itiraz etmişlerdir.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

21/5/2021 tarihindeki duruşmada ise Bakanlığın avukatları sanıkların tutuklanması talebini bir kez daha yinelemiştir. Bakanlıkça travmatik süreçte olan çocuklarımız ihtiyaç duydukları sosyal hizmet modelleriyle desteklenmektedir. Çocuklarımızın cinsel istismarına hiçbir şekilde müsamaha gösterilmesi asla mümkün değildir, yargı süreci devam etmektedir.

Faillerin mümkün olan en ağır cezayı alması hepimiz için en önemli hedeftir ve en ağır cezayı alması için devam eden hukuki süreçte çocuklarımızın üstün yararı gözetilerek gereken tedbirlerin hassasiyetle alınması, tarafımızca, Bakanlığımızca ve hem Adalet Bakanlığımız hem de Aile Bakanlığımız tarafından yakinen takip edilmektedir. Çocuklarımızın cinsel istismarına hiç kimse hiçbir şekilde müsamaha gösteremez. Yargı süreci hepimizin yakından takip ettiği şekilde devam etmekte ve sürecin yakından takibiyle birlikte Adalet Bakanımızın yapmış olduğu açıklamada “Hâkimler Savcılar Kurulunda konu hakkında inceleme başlatılmış vaziyette. Biz de yargı sürecini çok yakından takip edeceğiz. Evlatlarımızın yaşamış olduğu travmayı atlatması için de sosyal tüm destekler Bakanlığımız tarafından verilmekte.”

Bugün gündemimizin en güzel tarafı, sivil toplum örgütlerimizle bir kez daha istişare edeceğiz, onları dinleyeceğiz ve beraberce kadına yönelik şiddetin önlenmesi için alınması gereken tedbirleri konuşacağız.

Bugün bizimle birlikte Kadın Girişimcileri Destekleme Derneği Başkanı Sayın Emine Erdem var. İslam Dünyası STK’lar Birliği - Uluslararası Aile Enstitüsü Başkanı Sayın Ali Kurt var. Kadın ve Demokrasi Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Zehra Can Kaya ve KADEM Hukuk Kurulu Başkanı Sayın Canan Sarı, KASAV Kadın Sağlıkçıları Eğitim ve Dayanışma Derneğinden Doktor Fatma Fariha Cengiz Örengül Hocamız ve psikolojik danışman Zehra Aktan Hocamız bugün bizimle birlikte. Ve bir kez daha bütün katılımcılarımıza hoş geldiniz diyorum.

Çok kıymetli milletvekillerim, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Belirlenmesi Araştırma Komisyonu toplantılarına devam ederken özellikle altını çizmemiz gerekir ki, uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tüm önlemlere rağmen, ekonomik gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin tüm toplumlarda kadına yönelik şiddet maalesef devam etmekte. Biz Anayasa’mız, temel kanunlarımız başta olmak üzere reform niteliğindeki yasal düzenlemelerimizde kadınlarımızın güçlendirilmesi lehinde çok ciddi değişiklikler yaptık ve -temel hedefimiz- 2000 yılından itibaren şiddete sıfır tolerans ve 2006 Başbakanlık Genelgesi’yle birlikte kadına yönelik şiddetin önlenmesi için alınması gereken tedbirleri bir devlet politikası hâline getirdik. Bu devlet politikasının 2007 yılından itibaren başlatılan eylem planları 1’inci, 2’nci, 3’üncü eylem planları olarak hayata geçti. Yarın itibarıyla, 1 Temmuz 2021 tarihinde, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde bir kez daha 4’üncü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’mız açıklanacak ve 2019 yılından itibaren eylem planlarımız yerel düzeyde de çok net bir şekilde devam etmekte. Gerek ulusal gerekse yerel düzeyde kadına şiddetle mücadelede tüm kurum ve kuruluşlarımıza yönelik bir seferberlik başlattık. Kadına yönelik Şiddetin Önlenmesi Araştırması Komisyonu da bu seferberliğin en önemli adımlarından bir tanesi.

2 Mart 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın açıklamış olduğu 9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyetten oluşan İnsan Hakları Eylem Planı’nda aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadelenin etkinliğinin artırılması hedefine yönelik çok sayıda faaliyette bulunuldu. Bu faaliyetlerin yasal düzenlemeye ve uygulamaya dönüşmesini teminen yürütülen çalışmalar tüm hızıyla devam etmekte ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet yalnızca kanuni düzenleme ve idari tedbirlerle değil, toplumsal duyarlılık ve farkındalıkla geliştirilmeli ve bunun için de bizim sivil toplum örgütlerimizle çok yakın istişarelerimizi yapmamız gerekmekte. 6284 sayılı Kanun’un “Destek hizmetleri” başlıklı 15’inci

maddesinin (1)'inci fıkrasının (c) bendinde bu kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak hükmü düzenlenmiştir. Kanunla, şiddetle mücadelede iş birliğinde STK'larımıza çok özel bir önem verilmiştir.

Ben Komisyonumuzun davetine icabet eden tüm sivil toplum örgütlerimize özel teşekkür ediyorum, davetimize rağmen katılmayan sivil toplum örgütlerine de mevzubahis kadınsa bütün sivil toplum örgütlerinin, davet edilen sivil toplum örgütlerinin Komisyona gelmeleri gerektiğini ve katılmamalarından dolayı da üzüntülerimi ifade etmek isterim.

Özellikle kapsamlı ve karmaşık bir sorun alanı olan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele farklı alanlarda iş birliği gerektirdiğinden bu mücadelenin sürdürülebilirliği açısından kamu kurumları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, tüm disiplinler arasında etkin bir iş birliğine ihtiyacımız var ve bu kapsamda gerek şiddetle mücadele politikalarının içeriğinin planlanması gerekse etkin mücadele mekanizmalarının geliştirilmesini, şiddet mağdurlarının desteklenmesini teminen bu politikaların yapım ve uygulama aşamalarında sürece sivil toplum örgütlerini bugüne kadar hep dâhil ettik, bundan sonra da dâhil etmeye devam edeceğiz ve sivil toplum örgütlerimizin sürece dâhil edilmesiyle birlikte bugün bir kez daha sizleri dinleyeceğiz.

“Şiddete sıfır tolerans” anlayışının tüm plan, program ve politikalara yerleştirilmesi hedefi doğrultusunda şiddetle mücadelede güçlü koordinasyon ve sektörler arası iş birliğinin teşvik edilmesi en önemli konu başlıklarımızdan. Bu vesileyle, kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum örgütlerimizin rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirler, 6284 sayılı Kanun’la ilgili mevzuatın uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkinliğinin artırılması, kadına yönelik şiddetle mücadelede izlemenin ve değerlendirmenin etkinliğinin artırılması ve Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ile kadına yönelik şiddetle mücadele il koordinasyon izleme ve değerlendirme komisyonlarının çalışmalarının etkinliğinin devam etmesi ve bu komisyonlarda sivil toplum örgütlerinin de güçlendirilmesi bizim en önemli istemlerimiz.

Bugün bu konuları kapsayan çalışmalarını dinlemek üzere, özellikle kadın istihdamında önemli role sahip, bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalarla da takdiri hak eden Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanımız Sayın Emine Erdem’e söz veriyorum.

Sayın Başkanım, buyurun, söz sizin.

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanı Emine Erdem’in, KAGİDER olarak kadınlara yönelik yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Ben konuşmama başlamadan önce, Sayın Başkanım, özellikle size, Özgür Çalık Milletvekilimize, değerli Komisyon üyelerine bizi, KAGİDER’i kadına karşı şiddetle mücadele konusunda görüş ve önerimizi almak üzere davet ettiğiniz için teşekkür ederim.

Eğer vaktim olursa, yani bu konuşmamın haricinde söylemek istedim... 2015 yılında, malumunuz, W20 Türkiye’de, Türkiye’nin Başkanlığı sırasında kurulmuştu. Bu kez W20, Kadın20 İtalya’da ve KAGİDER de yine Başkanlığını yürütüyor ve aynı zamanda KADEM’le birlikte de koordinasyon halindeyiz. İtalya’nın hazırladığı bir taslak bildirge var, özellikle kadına ve kız çocuklarına karşı şiddetin önlenmesiyle ilgili. Bu bir taslak ancak 13-14 Temmuzda kesinleşecek olan bir taslak ve G20 liderlerine

sunulmak üzere bildirgenin içine dâhil edilecek. Eğer vaktim olursa size dört başlık konusunda, son slaytım, onu da arz etmek isterim. KAGİDER'in diğer görüşlerinin yanında KADEM'le birlikte de paylaştığımız konu bu.

Efendim, ben KAGİDER'i öncelikle... Türkiye Kadın Girişimciler Derneği 2002 yılında kuruldu ve girişimciliği desteklemek, özellikle de kadın girişimcileri güçlendirmek için 37 kadın girişimci tarafından, 46 farklı sektörden yaklaşık 400'e yakın üyesi bulunmakta ve Türkiye ekonomisinin hemen hemen yüzde 8'ini temsil etmekte. Kurulduğumuzda Türkiye'de kadın girişimciliği yüzde 4 iken bugün yüzde 13 civarında. Misyonumuz, göreceğiniz üzere, girişimcilik yoluyla kadının ekonomiye dâhil edilmesi. Kadının üreterek, varlığını özgürce ortaya koyarak tüm karar alma süreçlerinde etkin rol alması bizim için önemli. Kadınlar -ekonomiye katılımının en önemli engelleri- eğitime erişim, finansa erişim, toplumsal algı, rol model ve "network" eksikliği ve bilgi eksikliğinden pazara erişime kadar çeşitli engellerle karşı karşıya. Bunlar bir araya geldiğinde de kadınların yola çıkmasının önünde öz güven eksikliği bir duvar gibi örülüyor. Biz de KAGİDER olarak 8 ana stratejimizle kadınların güçlendirilmesi, bu engellerin azaltılması konusunda hareket ediyoruz. Kadınların ekonomik olarak değil, politik ve sosyal olarak da güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için de çalışıyoruz. Kuruluşumuzdan bu yana da ulusal, uluslararası ve kamu-özel sektör ve sivil toplumla paralel olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Ülkemizde kadınların ekonomiye katılımıyla ilgili -hepsi birbirinin paraleli çünkü, şiddetle de bağlantı kuracağız- bazı istatistikleri paylaşmak isterim. TÜİK 2020 istatistiklerine göre, çalışma yaşında olan 32 milyon 740 bin kadının ne yazık ki sadece 8 milyon 407 bini çalışıyor. Covid-19 etkilerini gördüğümüz 5 Mart 2021'de açıklanan TÜİK rakamlarına baktığımız zaman da kadın istihdam oranı erkeklerin yarısından daha da az. Covid-19'dan en çok kadınların etkilendiği ve bu açıdan da sorunun çözümü için düzenlenen tüm stratejilerin ve bütçelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kriterleri ve kadınların ihtiyaçlarını dikkate alarak düzenlenmesi gerekliliğine bir kere daha vurgu yapmak istiyoruz.

UNDP'nin araştırmalarına göre Covid-19 krizinin çocuk bakımı, hasta bakımı, hijyen ve gıda güvenliği gibi aile ve ev içine ilişkin sorumlulukları da artırması nedeniyle, özellikle çalışan kadınların bu konuda yoğun etkilendikleri de malumunuz. Diğer taraftan, ekonomik dinamiklerin de dayandığı veriler, kadın istihdamının ya da girişimcilik yoluyla ekonomiye katılımının... Bildiğimiz gibi, 2023 yılında dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alma hedefimizin temel taşı teşkil eden istihdama daha çok dâhil olmak, ekonomiye daha çok katılmak...

Şimdi, iş gücüne katılmayan kadın nüfusuna baktığımız zaman 21,8 milyon. Bu rakam 17,4 milyonluk bir Hollanda nüfusu, 8,5 milyonluk bir İsviçre nüfusunun neredeyse 3 katı ve ülkemizde ne yazık ki 15 yaş üstü ne eğitimde ne istihdamda olmayan bir genç kadın nüfusu var ve bu, OECD ülkeleri arasında sonuncu sırada olduğumuzu gösteriyor. Kadınların, eşit fırsatlar verildiği zaman, eğitimden istihdama eşit erişilebildiği takdirde çok başarılı oldukları da yapılan çalışmalarımızda gösterge. Burada eğitimde eşit fırsatlara sahip olmanın ve eğitimde erişimin önemini bir kez daha vurgulamak istiyoruz; zira, okuryazar olmayan kadınların sadece yüzde 12'si iş gücüne katılırken eğitilmiş ve yükseköğretimde olan kadınların yüzde 66'sı iş yaşamına katılıyorlar. Fırsat eşitlikleri, tepe yönetimlerine de baktığınız zaman aynı şekilde eşit ücretler konusunda da sıkıntıları, bu eşitsizlikleri görüyoruz. 2020 yılında Yönetim Kurulunda Kadın Derneğinin yayınladığı tepe pozisyonlarındaki kadın oranı yüzde 17; aynı zamanda, ILO ve TÜİK'in Eylül 2020'de Cinsiyete Dayalı Ücret Farkının

Ölçümü: Türkiye Uygulaması Raporu'na göre de Türkiye'de cinsiyete dayalı ücret farkı 15,6. Yönetim kurullarında temsil konusunda ilerleme sağlandığı takdirde, bu önyargılar kırıldığı takdirde, eşit koşullarda kadınların başarıya ulaşacağı da malumunuz.

Peki, kadınlar ve erkekler hem toplumda hem istihdamda eşit fırsatlara ulaşabilirlerse ne olur? Daha fazla eşitlik olur malumunuz, zengin bir dünya olur ve hane halkına geliri daha çok olur ve daha az fakirlik olur. Bizim McKinsey danışmanlık firmasının yayımladığı raporu bir kere daha paylaşmak isterim. Özellikle küresel ekonomide kadınların iş gücüne katılımının artması demek 2025 yılında 28 trilyon dolar seviyelerinde dünyada bir büyüme görülüyor ve bu da kadınların iş gücüne katılım oranının eşitlik seviyesine ulaşması dünya ekonomisinin yüzde 26 büyümesine sebebiyet veriyor. Eğitimli, kalkınmış bir ülke arzu ediyoruz bizler de. Şunu özellikle vurgulamak istiyorum: Kadın en büyük yatırımını çocuklarına yapıyor. Özellikle üniversite mezunu olan kadınların neredeyse çocukları yüzde 100 üniversite mezunu oluyor. Kadınlar eğitimsiz, erkekler eğitimli olan yapıda da üniversiteye katılım maalesef yarı yarıya.

Şimdi, yönetim kurullarında da daha fazla kadın olması şirketin daha fazla verimliliğini ve performansın yüksekliğini gösteriyor. Tüm dünyada atıl duran özellikle kadın potansiyelini ekonomiye dâhil etmemiz hem ülkemizin ekonomik büyümesi hem de sürdürülebilir kalkınma için bir gereklilik. Bu bağlamda özellikle G20 liderlerinin dünyaya bir sözü var: Kadın-erkek iş gücüne katılımındaki uçurumu yüzde 25 kapatmak. Bu, 2025 yılına kadar verilmiş bir söz. 100 milyon kadının da iş gücüne katılması demektir bu. Buna Brisbane G20 zirvesinde karar verilmiştir.

Şimdi, bu noktada Türkiye açısından da bakarsak 2009'da Dünya Bankasının ve DPT'nin yani o dönemin Devlet Planlama Teşkilatının bir verisi var ki aslında bu bugüne de teşmil edilebilir; kadın oranının sadece çalışmada, istihdamda yüzde 7 artması hane halkının bir o kadar daha gelirinin artacağını ve yoksulluğun da yüzde 15 azalacağını bize gösteriyor. Az önce belirttiğim McKinsey raporunda ülkemizde kadınlar ekonomiye eşit katıldıkları takdirde erkek-kadın gayrisafi yurt içi hasılamızda yüzde 30 artış olacağı ve G20 liderlerinin verdiği o taahhüdü de Türkiye'nin paraleline koyarsak 3 milyon kadının daha istihdama dâhil olmasının gerekliliği vurgulanmakta.

Şimdi, kadınların iş gücüne katılmaması, yöneticilik, liderlik pozisyonlarının yükselmemesinde tabii ki engeller var. Bakım hizmetlerinin engelleri, iş-yaşam dengesi, kadına biçilen roller, toplumsal algı ve baskı, network eksikliği, rol model eksikliği ve bunların sonucunda da iç güven eksikliği ve maalesef kadınlar mevkidaşlarına oranla daha çok çaba sarf ediyorlar iş yerinde kalmaya, işlerine sahip çıkmaya. En önemli engellerinden biri de şimdi buradaki huzurunuzda olduğumuz kadına şiddet. Şimdi, eğer kadınların kendilerini güvende hissetmesini sağlayamazsak toplumda güçlenmelerinden ya da ekonomiye katılımlarından bahsetmemiz mümkün değildir. Bu bağlamda, kadına karşı şiddetle mücadelede KAGİDER'in birtakım verileri var ve de önerileri var Sayın Komisyonumuza. Ben bunları hem arz edeceğim size hem de burada kısaca paylaşmak istiyorum.

Türkiye'nin kadına yönelik şiddet alanında eylem planı hazırlanırken ve uluslararası kurumlar nezdinde hazırladığı devlet raporlarının hazırlık toplantılarına geniş katılımlı kadın örgütlerinin temsilinin sağlanması gerekmektedir. Bu planların uygulanması ve izlenmesi için yeterli kaynak ayrılmalı ve izleme yapılarak sonuçların kamuoyuyla özellikle paylaşılması gerekmektedir ve hatta ulaşılamayan hedeflerin de paylaşılması toplumda bir farkındalık yaratılıp daha odaklı çalışmayı da öngörür. Kadına yönelik şiddet olaylarında ne koşul altında olursak olalım uzlaşma ve ara bulucu kurumlarından uzaklaşmamızın kadına karşı şiddetin önlenmesinde uzun vadeli bir sonuç getirmeyeceğini düşünüyoruz. Biz 2018'de hayata geçen KADES'i önemsiyoruz. Burada indiren kişi sayısının geçen yıla oranla yüzde 317 arttığını biliyoruz. 2 milyon 293 bin 289 kişiye ulaştığını,

gelen ihbar sayısının da gelip geçen seneye göre yüzde 194 artışla 138 bin 978 olduğu kamuoyuyla paylaşılmıştır. Dolayısıyla, bu farkındalık, KADES'in bu kararlı tutumu çok önemlidir, çok doğru bir uygulamadır. Buraya gelen başvurulardaki sorunun kaynağını anlamak gerekiyor ve çözüm getirebilmek için de kadına yönelik şiddet olaylarında cinsiyet, yaş, şiddet tipi ve sıklığı, failin şiddete maruz kalanla ilişkisi, coğrafi konum ve engellilik gibi ölçütlere göre ayrıştırılabilir veri toplanmasının gerekliliğine inanıyoruz. Bu veriler toplandığı takdirde -şiddetin sebepleri- daha çözüm odaklı konulara yardımcı olacaktır.

Türkiye İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ve onaylayan devlettir. Böyle bir noktada bir insan hakları ihlali olan şiddetle mücadeleyi kararlılıkla sürdürmemiz gerekiyor. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkma kararından geri dönülmesi temel görüşümüz ve talebimizdir ancak her hâlükârda İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğinden vazgeçilmemesi, GREVIO önerilerinin yanı sıra hem CEDAW sözleşmesi hem CEDAW'ın 35 numaralı genel tavsiye kararının dikkate alınarak etkili bir şekilde uygulanması ve ILO'nun haziran ayında 190 no.lu Şiddet ve Taciz Sözleşmesi'nin onaylanması yürürlüğe giriyor çünkü. Ülkemizde bu konulardaki süreçte kadına şiddetle mücadele için gerekli adımlar olduğunu da vurgulamak istiyorum.

Nedenleri ve sonuçları bakımından çok boyutlu bir sorun alanı sizin de demin bizlere ifade ettiğiniz gibi Sayın Başkanım. Çok yönlü ve kapsamlı bir çalışma gerekiyor. Bu çerçevede, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un güçlendirilmesi, etkili bir şekilde uygulanması ve ilgili tüm tarafların belirgin bir program dâhilinde, kararlı, sistemli ve eşgüdümlü müdahale ve mücadele ihtiyacı olduğunu da bir kere daha vurgulamak istiyorum.

Kadına karşı şiddetin önlenmesinde kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi büyük önem arz ediyor; bu bağlamda, kadınların ve kız çocuklarının geleceğe dönük olarak ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirilmesi, dijitalleşme, yeşil gündem, küresel tehditlerle mücadele politikaları ve her aşamada toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bütçeleme ve toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması yöntemlerinin uygulanmasında bir çalışma olmasının gerekliliğine inanıyoruz. Okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi, kreş bakım hizmetlerinin desteklenmesinin yaygınlaştırılmasıyla kadın istihdamına katılım açısından büyük önem olduğunu da bir kere daha vurgulamak istiyorum.

Kalkınma planlarında temel bir prensip olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin uygulanması ve kalkınma stratejilerinde gerek nitelikli gerekse nicelikli hedeflerle ilişkilendirilmesinin yararlı olacağını vurgulamak istiyorum. Örneğin, KOSGEB "10 bin kadın girişimciye hibe vereceğim." der, bu, nicelikli bir yapıdır. Hedef koyduktan sonra eğer sürdürülebilir iş modelleri ve nitelikli eğitimcilerle birlikte yol alabilirse işte o zaman nitelikli bir hedefe ulaşmış oluruz. Finansal ve para politikalarında orta ve uzun vadeli planlarda da toplumsal cinsiyet eşitliğini göz önüne alarak tasarı ve hazırlıkların yapılmasının önemli olduğunu da vurgulamak istiyorum.

2023 yılında dünyanın önde gelen ilk 10 ekonomisinden biri olma yolunda ilerleyen ülkemizde, tüm insan kaynaklarının etkin kullanılması, eşitlik ilkesi ve iş-yaşam dengesine dikkat edilmesi ve yaşama geçirilmesi çok önem taşımakta Sayın Başkanım ve kurul üyelerimiz.

Biz KAGİDER olarak, İstanbul Sözleşmesi'nin ve benimsediği ana prensiplerinin kadınların ekonomiye katılımını ve girişimcilik potansiyellerini hayata geçirmelerini sağlayan en önemli araçlardan biri olduğunu bir kere daha vurgulamak istiyorum çünkü her şeyden önce, İstanbul Sözleşmesi "ekonomik şiddet" tanımına yer veren ilk hukuk metni. Kadınların sosyal, ekonomik güçlendirilmesinin önündeki en büyük engellerden biri şiddet ve her türlü şiddete karşı olduğumuz

hepimizin malumu. Kadının öncelikle toplumda güvenliğinin sağlanması, eğitimde, istihdamda eşit politikaların benimsenmesi, eşit fırsatların sağlanması, o zaman kadınların ülkede güçlenmesini sağlayacak.

Dikkatinizi çekmek isterim; KAGİDER'in ekonomik bakış açısında -sözleşmede geçtiği üzere- ev içi şiddette hayatta kalanların korunabilmesi için devletlerin finansal bir güvence de sunması gerektiği dile getiriliyor. Şiddet, fail ve mağdur arasında ekonomik bağımlılığı kopararak mağdurun lehine ekonomik bağımsızlığı sağlıyor. Sözleşme, mevcut ekonomik yapının kadınları dışladığını, kadınların ekonomik ve finansal hayata dâhil edilmesi için özel politikaların üretilmesi gerekliliğini vurguluyor. Bu noktada, sonuç olarak; bizim İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilmemizin yarattığı algının olumsuz etkilerini toplumsal olarak da uluslararası boyutta yaşayacağımız malum. Bu nedenle de özellikle 6284'ün çok etkili bir şekilde uygulanmasını, şiddet mağdurlarının korunmasız bırakılmamasını öngörüyoruz ve şiddetin önlenmesi için kadınların mutlaka güçlendirilmesi gerekliliğine de vurgu yaparak sözlerimi bitirirken son...

Özellikle, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Efendim, burada, özellikle kanun teklifinde bu nitelikli hâllerde eşe karşı işlenen öldürme, şiddet suçlarında kabul edilen cezayı arttırıcı nedenlerin boşanan eşi de kapsayacak şekilde genişletilmesine çok olumlu bakıyoruz ancak bunun yeterli olmadığını düşünüyoruz. Burada "Kadına karşı işlenen cebir ve tehdit içerikli fiillerden dolayı ağırlaştırıcı neden tatbik edilmelidir." söyleminin mutlaka dile getirilmesinin veya da yakın ilişkide bulunan her birey için geçerli olabilecek bir formata dönüştürülmesinin gerekliliğine inanıyoruz.

Bir de madde 13, sizin de malumunuz olduğu üzere. Buna özellikle sivil toplumda hassasiyet gösteriyoruz. 5271 sayılı Kanun'un 100'üncü maddesinin özellikle (3)'üncü fıkrasında "hususunda" ibaresinden sonra "somut delillere dayanan" ibaresinin eklenmesi... Özellikle de mağdur çocuğu koruma noktasında hassasiyetlerimizi belirtmek istiyorum çünkü uygulamada cinsel suç, çocuk istismarı suçunda kuvvetli suç şüphesinin somut delile dayanması orada istismar edenin korunması anlamına geleceği noktasına da vurgu yaparak sözlerimi bitirmek istiyorum.

Eğer vaktimiz kalırsa veya da daha sonra, ben, W20'nin İtalya'da birlikte ortak konsensüste buluşturduğumuz kadına karşı şiddet konusundaki verilerini de Komisyonumuzla paylaşabilirim efendim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, 7-8 Ekim 2015 yılında Antalya'da G20 zirvesiyle devam eden süreç fikri, 2014 yılında G20 toplantısı öncesi yapılan fikir alışverişiyle İstanbul'dan çıkmış ve G20 üyesi ülkelerin yaptığı toplantılarda ilk kez W20 olarak dünyanın gündeminde yer almış. Bu vesileyle Türkiye için de çok önemli bir adımdı Women 20. Bu adım bizim Türkiye'nin kadına vermiş olduğu çok önemli göstergelerden bir tanesiydi, G20 üyesi ülkelere teklif etmek ve onların kabul etmesini sağlamak adına.

Özellikle, bahsetmiş olduğunuz tüm konular için teşekkür ediyorum. Sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri arasında olan kadınların kooperatifleşmesi, özellikle ekonomik olarak güçlenmesi bizim için çok kıymetli. Bu vesileyle de biz, şu an tüm Türkiye'de, kooperatiflerimiz başta olmak üzere, kadınlarımızın istihdamda yer alması için çok önemli destekler verdik, vermeye de devam ediyoruz.

Özellikle sizin belirtmiş olduğunuz kadının güçlendirilmesindeki en önemli alanlardan biri eğitim. Eğitimdeki kız çocuklarının okullaşma oranlarının yüzde 99'a çıkması, okuryazar oranlarının artırılması ve okullaşmaya devam ve yükseköğretim... Biraz evvel slaytınızda göstermiş olduğunuz

yükseköğretim mezunlarının yüzde 66 iş gücüne katılım oranı bizim için çok kıymetli. Dolayısıyla kız çocuklarımızın şu an yükseköğretimdeki okullaşma oranı da yüzde 50'lerle çok ciddi manada artmış vaziyette, önemli görüyoruz.

Kadınlarımızın özellikle çalışma hayatına tam ve etkin katılımına yönelik 2002'deki yüzde 27,9 olan iş gücüne katılım oranını siz yüzde 30 olarak ifade etmiştiniz; onu hemen düzeltelim, kadının iş gücüne katılım oranı yüzde 31,7'ye yükselmiş vaziyette. Yüzde 25,3 olan kadın istihdam oranının da yüzde 26,8'e yükseldiğini, özellikle 2010 yılındaki Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu toplantılarımızın bu anlamda çok önemli olduğunu ve takiplerini sizin de yaptığınızı; kreş desteklerimizin, kooperatif desteklerimizin, KOSGEB desteklerimizin devam ettiğini hemen bilgilerinize iletmek isterim.

Sayın Cumhurbaşkanımızla en son geçen hafta yapmış olduğumuz toplantıda, özellikle vurgulamak isterim ki çok güçlü bir irade var ve İstanbul Sözleşmesi'nden önce de kadına yönelik şiddetle mücadelede o kararlı tavır ortadaydı; anayasal düzenlemeler, yasal metinlerimiz, mevzuatlarımız, genelgelerimiz İstanbul Sözleşmesi'nden sonra da aynı iradeyle devam edecek. O günkü toplantıda Sayın Cumhurbaşkanımızın söylemiş olduğu sözleri sizlerle paylaşmak isterim: "6284 sayılı Kanun'la sahadaki uygulama eksiklerini iyileştirerek kadına yönelik şiddete karşı en güçlü şekilde mücadelemize devam ediyoruz, bu konuda geri adım atılmasına da müsaade etmeyeceğiz." Dolayısıyla bu söylem bir kez daha kadına yönelik şiddetle mücadeledeki iradenin ortaya konmasıdır. Ben hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum.

Hemen sözü...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – On beş dakikaysa on beş dakika daha bekleriz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam.

Ali Bey, sözü size veriyorum, sonrasında Filiz Hanım'a vereceğim.

Sayın Kurt, buyurun.

2.- İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt'un, aile ve kadın, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tespitine ilişkin yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKTERİ ALİ KURT – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, böylesine önemli bir konuda sivil toplum kuruluşlarının fikirlerini almak adına tertip ettiğiniz Komisyon toplantısı için gerek kendi adıma gerek arkadaşlarım adına size bir kez daha teşekkür ediyorum.

Bendeniz avukatım, aynı zamanda çocuk eğitim psikolojisi bölümü mezunuyum ve ilahiyat mezunuyum. İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliğinin Genel Sekreterliğini yapıyorum. Bizde genel başkanlık yok, genel sekreterlik olarak yapıyoruz.

Bahsettiğimiz kuruluş bir çatı kuruluş, burada birçok arkadaşımız bu yapının içinde direkt/endirekt destek verdi bugüne kadar, vermeye de devam ediyorlar. Bakanlar Kurulu kararıyla, 3335 sayılı Yasa ekseninde uluslararası teşekkül mahiyetinde kurulan bir yapı İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği. Bugün itibarıyla 66 ülkeden 354 sivil toplum örgütünün bir arada olduğu dev bir çatı kuruluş.

Tabii, kadın ve aile konusu bizim çok özel gündem maddelerimizden biri oldu. Bugün İslam dünyasının hemen her ülkesinden bakan düzeyinde olsun, parlamenter, bürokrat veya akademisyen olsun ama sivil toplum ayaklı, hassasiyetli olan arkadaşlarımızla oluşturduğumuz Uluslararası Aile Enstitüsü diye bir yapımız var ve bu noktada birçok çalışma gerçekleştirdik. Endonezya Bandung'tan

tutun, Kuala Lumpur'dan alın, İstanbul'a varana kadar birçok ülkede aileyle ilgili son derece nitelikli, kritik ve stratejik toplantılar gerçekleştirdik. Malezya Başbakan Yardımcısının ve birçok ülkede aile bakanının bu komisyonda üye olduğunu, bizim Yüksek İstişare Kurulumuza üye olduğunu da buradan özellikle hatırlatmak istiyorum.

Tabii, kadına yönelik şiddet deyince, maalesef, gerek ülkemizin gerekse hür dünyanın önündeki acı gerçeklerden biri. Sıfır tolerans noktasındaki yaklaşımı hep birlikte benimsemek zorundayız. Fakat hani suçun psikolojisi dediğimiz bir kavram da var, bunun çok iyi irdelenmesi lazım geliyor ve bu noktada, özellikle değişik disiplinlerden arkadaşların katılımıyla yapılacak olan değerlendirmelerin son derece önemli olduğuna ben bir kez daha dikkat çekmek istiyorum.

Tabii, bir taraftan da bizim kadim bir medeniyet anlayışımız var, bizi asırlardır bir yapan, diri yapan, ayakta tutan bir kısım medeniyet yargılarına sahibiz. Dolayısıyla, biz, toplumumuzu şekillendirirken tarihi bu gerçekliğe ters dönerek hareket etmemiz doğru değil çünkü öyle olunca da netice alamıyoruz. İstanbul Sözleşmesi konusundaki, maalesef, toplumda yaşanan, bu kadar önemli bir mahiyete sahip olmasına rağmen kadına yönelik şiddetin engellenmesi başlığı altındaki bir sözleşmenin, maalesef, satır aralarına dikkat edilmeyen, edilemeyen, hatta bloke edilen, öyle söyleyeyim... Çünkü uluslararası sözleşmeler, genellikle istendiği zaman çekince konulabilen hukuk metinleridir fakat bu aileyle ilgili sözleşmelerde bütün olarak ya kabul edilecek veya edilmeyecek ikilemiyle karşı karşıya bırakıldığımız için, sözleşmeye taraf olunca CEDAW gibi, Pekin+5 gibi, keza son İstanbul Sözleşmesi gibi sözleşmelerde bu ayrıntılara itiraz edemedik ve sonunda Türkiye, bence haklı olarak bu sözleşmeden çekilmek mecburiyetinde kaldı. Tabii, bu sözleşmeden çekilmek demek kadına yönelik şiddetle mücadele etmeyeceğiz anlamına gelmiyor. Bizim bu noktada, çok daha prensipli hareket eden refleksif değil, proaktif tavırlar geliştirmeyi önümüze hedef edinen bir protokol takip etmeliyiz. Refleksif olarak alınan her karar, maalesef, istenmeyen sonuçları doğuruyor çünkü o şartların değişmesiyle birlikte hiç arzu etmediğimiz sonuçlarla karşılaş oluyoruz. İstanbul Sözleşmesi bu noktada, maalesef, toplumda da karşılığını bulmayan ve acı tecrübelerle kadına yönelik şiddetin daha da arttığı bir tabloyu, bir manzarayı önümüze koymuş oldu.

Biz, İslam Dünyası STK'lar Birliği olarak 66 ülkeden arkadaşlarla bir araya gelerek... Aile ve kadın, her toplumun en önemli çekirdek unsurunu teşkil ediyor ve benzer sorunlarla karşı karşıyayız. Gerçekten çok akil insanlarımız var ve onlarla birlikte biz bir sözleşme metni hazırladık. Öznur Hanım siz de çalışmaların bir kısmını izlediniz, biliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Katıldım evet.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKTERİ ALİ KURT – Bizim, özellikle bu Müslüman Alimler Birliğiyle beraber hazırladığımız “misakulusra” dediğimiz aile sözleşmesinin bizim temel referanslarımızı barındırması açısından manifesto bir metin olduğuna dikkatinizi çekmek istiyorum. Komisyon üyelerimize ben ayrıca o metni arkadan takdim edeceğim inşallah.

Bu arada, “Neler alındı, ne kararlar yapıldı?” denirken bizim tabii aileyle ilgili ve kadınla ilgili birçok detay var toplantılarımızda ama ben bugün Komisyonun gündem maddesine uygun olarak özellikle kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması manasında bir kısım tespitlerimizi burada sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, şiddete kategorik olarak karşı çıkmamız lazım gelir, sadece kadına yönelik bir şiddet olarak değil, çocuğa yönelik şiddet, belki erkeğe yönelik şiddet, çevreye yönelik, hayvana yönelik şiddete varana kadar şiddetin her türüne karşı çıkmalıyız. Ayşenur Hanım Aile Bakanlığı ilk konferansımızı yaptığımızda, ben oradaki konuşmamda da bir cihete dikkat çekmiştim. Bizler, ezvacı

tahirat validelerimize tek bir fiske bile vurmamış bir Peygamberin ümmetiyiz. Bizim kültürümüzde, bizim kadim medeniyetimizde kadına yönelik şiddeti benimsemek, tanımlayabilmek mümkün değildir. Dolayısıyla, öncelikle bu şiddetin tanımının çok düzgün yapılması lazım geldiği kanaatini burada ifade etmek istiyorum.

Şiddetin kültüre ve özellikle de din kültürüne dayandırılarak tanımlanmasını doğru bulmuyoruz. Bugüne kadar taraf olduğumuz uluslararası metinlerde özellikle maalesef bizim medeniyetimizin hedef alındığına ben dikkatinizi çekmek isterim. Hâlbuki, İslamiyet barış dinidir, vasat dinidir; kadına yönelik duruşu ve tavrı bellidir. Bizim tavrımız bu kadar ortadayken sözde namus gibi değişik kavramlarla bizim kendi değerlerimize yönelik bir kısım kavramların bilinçli olarak kullanıldığını düşünüyor, bunun doğru olmadığını ifade etmek istiyorum.

Tabii, bu noktada ben özellikle şuna da dikkat çekmek isterim ki: Bizler kendi değer yargılarımız ekseninde kendi hukuki metinlerimizi oluşturamadığımız sürece bu tip emsal, ithal düzenlemelere mecbur kalırız. Netice itibarıyla, biz bugüne kadar İstanbul Sözleşmesi olmadan da, CEDAW olmadan da bu tip düzenlemeleri yapabiliydik. Fakat, kabul etmemiz lazım ki uluslararası sözleşmeler iç hukuk normlarının üstünde kabul edildiğinden Anayasa'ya bile aykırılığı iddia edilemiyor. E, dolayısıyla, bu tip metinler kabul edilirken içinde barındırdığı o tali maddelere de bizim son derece dikkat etmemiz lazım. Biz, hukukçular bir şey söyleriz, deriz ki: "Bir hukuk metni, lafzının el verdiği oranda yorumlanır." E, dolayısıyla, bu lafızların seçiminde çok dikkatli olmak zorundayız. Dolayısıyla, bu noktada, şiddetin tanımlanmasında ben çok önemli sıkıntılar görüyorum. Şiddet genellikle tanımlanırken denir ki: "Fiziksel şiddet ön plana çıkar." Ve tabii bu yaralamak gibi, dövmek gibi hatta maalesef öldürmeye kadar varan tablolar bizim önümüze çıkarken bir taraftan ekonomik şiddet, psikolojik şiddet dediğimiz şiddet tanımları da ortaya kondu. Bunların içerikleri doğru belirlenmezse bu sefer bunlar kadına yönelik şiddeti azaltan değil, tam tersine tetikleyen, artıran birer unsur hâline dönüyorlar. E, dolayısıyla, biz bu hukuki metinleri oluştururken efradının çok iyi belirlenmesine bir kez daha dikkat çekiyorum. İstanbul Sözleşmesi'nde mesela bu psikolojik şiddetin nerelere vardığına, çok basit, bir aile çocuğunun aile içindeki fertler tarafından uyarılmasının bile belli değerler ekseninde bu şiddet tanımının içine girebildiğine, özellikle hukuki metnin buna el verdiği bilhassa dikkatinizi çekmek isterim.

Kadına yönelik şiddet konusunda bir başka husus, bu şiddete neden olan temel olguların doğru tespit edilmesi gerekir. Yani sonuçta suç ve ceza hukuku psikolojisi dediğimiz, felsefesi dediğimiz kavramda sadece suça ceza vermek değil, bu cezayı engelleyebilecek yani suçun oluşumunu engelleyebilecek tedbirlerin de ön plana çıkarılması lazım gelir. E, dolayısıyla, buna bakıldığında kadına şiddet mevzusu tek başına değil, bu nedensellik bağlantılarıyla birlikte ele alınmalıdır. E, bunların içine bakıldığında alkol ve uyuşturucu kullanımını görüyoruz. Ben özellikle Komisyonunuzdan bu konuda, kadına yönelik şiddetle ilgili mahkeme kararlarının istatistiki bir tablosunun çıkarılmasını yani elinize istatistiki bir veri olarak toparlanmasını ve bunu mümkün olursa şayet bizim gibi aile eksenli çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla paylaşmanızı hassaten rica ediyorum Sayın Başkan çünkü bu olaylara bakıldığında, kadına yönelik şiddete bakıldığında tetikleyen temel olguların içinde alkol ve uyuşturucu kullanımının beraberinde, kumar ve fuhuş gibi bir kısım kötü alışkanlıkların da çok ciddi anlamda yer tuttuğunu görüyoruz. Yani kadın bir şekilde isyan ederken ev içinde ve şiddete maruz kalırken bunu besleyen sebeplerin ne olduğunu biz çözemediğimiz sürece bataklığa hiç ilişmeden, sadece sinekleri avlamakla vakit geçirmekten ibaret bir yol izlemiş oluruz. Dolayısıyla, şiddetin en önemli nedenlerini sadece erkeğe indirgeyerek tanımlamayı çok tehlikeli bir bakış açısı olarak gördüğümü bir erkek kardeşiniz olarak söylerken burada birçok hanım kardeşimizin de benzer kanaati taşıdığını özellikle ifade etmek isterim.

Tabii, yine, taraf olunan sözleşmelerde psikolojik şiddet tanımlanırken bizim kadim değerlerimize yönelik en acımasız psikolojik şiddet mahiyetinde olan bir kısım tanımları kullanmakta -yaman bir çelişki dememdeki sebep bu- hiç çekinilmediğini görüyoruz. Madem psikolojik şiddet böyle tanımlanabiliyorsa bugün koruma altına alınan zina gibi, cinsel sapıklık gibi kavramların bizim hukuki metinler içinde karşılık bulmasını takdirlerinize arz ediyorum. Dolayısıyla, biz şiddeti sadece kadına yönelik bir şiddet olarak değil, kategorik olarak bir insan hakları sorunu olarak kabul etmek mecburiyetindeyiz ve buna yönelik nedenleri doğru tahlil ederek doğru çözümler üretmek zorundayız.

Bir başka madde, sorun; tabii, bunu kadına yönelik veya sadece aile üzerinden konuşmak yerine sorun bir bütün hâlinde ele alınmalıdır. Bizim üniversitelerimizde sosyoloji ve ilgili bölümlerimizin bu konuda çalışmalar yapmasını temin etmek ve onlarla fikrî anlamda alışverişler yapmak ve şiddeti besleyen bu psikososyal, kültürel ve ekonomik dinamikleri tespit edecek araştırmaların yapılması son derece önemli. Yok, değilse, biz çok büyük bir dezenformasyon altında kaldığımıza, medyatik birtakım yönlendirmelerle istenmeyen noktalara doğru gittiğimize, sesi çok çıkanın biraz daha sonuç aldığı bir tabloyla karşı karşıya olduğumuza yine dikkatinizi çekmek istiyorum. Dolayısıyla, bu noktada, sivil toplum eksenli çalışan birçok kuruluşumuz var, nitelikli kuruluşlarımız var; burada bugün arkadaşlarımız var, KADEM gibi, KASAV gibi, biraz önce sunum yapan arkadaşımız gibi. Kadın eksenli çalışan kuruluşlarımızla da çok ciddi bir iş birliği içinde olmamızı tavsiye ediyorum.

Tabii, şiddeti asıl engelleyebilecek temel unsurun eğitim olduğuna bilhassa dikkat çekmek istiyorum. Biz kadını güçlendirme gibi son derece önemli ve anlamlı bir kavram ortaya koyarken maalesef, eğitilmiş insanların arasında da biz bu şiddetin yer bulduğunu görüyoruz. Bunun sonuçları tahlil edildiğinde burada moral değerlerin, medeniyet eksenli tanımlamaların da ne kadar önemli olduğuna bir kez daha vurgu yapmak istiyorum. Maalesef, önümüzde modernitenin düşman olarak koyduğu bir erkek kavramı var, bir tasavvur var ve çözümsüzlüğü ve kadına yönelik şiddeti daha da fazla özendiren bir noktaya geliyor bu tablo. Bakın, bugün 6284 sayılı Yasa ekseninde -tabii, İstanbul Sözleşmesi'nin çatısı altında şekillenen bir düzenleme bu- alınan tedbir kararı son derece isabetli bir karar -KADES uygulamasına arkadaşım da dikkat çekti, ben de tamamen katılıyorum- fakat evden uzaklaştırma kararlarının tedbir manasıyla verilmesi gereken bu kararın en nihai hududunun mahkemelerde çekinmeden verilmesinin tehlikesini özellikle vurgulamak istiyorum. Bakın, Batı dünyasında ben bu dosyaların nasıl takip edildiğini özellikle kontrol ettim, iki üç günlüğüne verilen... Hani, bizde de bir hadisişerif vardır "Öfkelendiğiniz zaman ayaktaysanız oturun, meclisi terk edin..." yani "Psikolojik ortamı bir dağıtın." manasındaki bir şey. Batı dünyası bunu kendi değer yargıları içinde iki üç günlük evden uzaklaştırmalarla verirken bizim hukuk sistemimizde hâkim arkadaşların altı ayı, verilebilecek maksimum uzaklaştırmayı tek kalemde verdiklerine şahit oluyoruz. Doğrudur, sistem erkeğe yönelik bir itiraz hakkı tanıyor fakat bu itiraz hakkına yönelik mahkemenin kararı kesin ve itiraz yolu kapalı. Dolayısıyla, bunun çok kullanılmadığına da... Tabii, kadının beyanını esas tutmak gibi, bir yere kadar makul ama bir yerden öte, yanlış olabilecek bir kısım suistimallere dikkat etmemiz lazım geldiğine ben özellikle bu noktada vurgu yapıyorum. Dolayısıyla, ben şahsen 6284 sayılı Yasa'nın da bu dediğimiz çerçevede tekrar gözden geçirilmesinde fayda mülhaza ediyorum. Bakın, biz aileyle ilgili birçok toplantı yaptık, birçok Aile Bakanımız bu toplantıya katıldılar, bir önceki Aile Bakanlarımız değerlendirme yapılırken şu tespiti paylaştılar SETA'da yaptığımız toplantıda, dediler ki: "Kadına yönelik şiddetin engellenmesi için taraf olduğumuz İstanbul Sözleşmesi'nden sonra kadına yönelik şiddet aritmetik değil, geometrik olarak arttı." Onun için "Bu refleksif tavra dikkat çekelim." derken "Biz proaktif tavırlar geliştirmeliyiz." derken kastettiğim mana bu. Bizim aldığımız her radikal tedbir karşıdaki erkeği veya şiddetin tarafı olan kişileri daha radikal adımlar atmaya zorlayan bir noktaya gelmemeli. Öznur Hanım, bizim "Suçluluğun Psikolojisi" diye bir dersimiz vardı ve şu tespiti

yapıyordu o g nk n  akademik çevrelerde bizim hocalarımız, diyorlardı ki: ‘‘Suç ile ceza arasında bir orantı olması lazım.’’  şlenen suça verilecek olan ceza caydırıcı mahiyette değilse bu suçu teşvik eden bir unsur hâline geliyor. Dolayısıyla, ben bu noktada kanun düzenleyicilerle, sizin burada yaptığınız gibi, sivil toplum eksenli diğer arkadaşlarla beraber akademik dünyadaki tecrübeyi de yanına alarak, bu tip i t  ari toplantıları biraz daha sıkla tırarak ve buraya gelen arkadaşların değerlendirmelerinden ve sizin vardığınız sonuçlardan bizleri de haberdar ederek bir yol takip edersek  mit ediyorum, bu noktada orta yolu bulmuş olacağız.

Davetiniz için ben tekrar teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kurt, çok teşekkür ediyorum.

Tabii ki şiddet tanımı hepimizin ortak, tüm canlılara yönelik şiddeti tanımıyoruz ama ‘‘kadına yönelik şiddet’’ diye ayrı bir parantez a mamızın en önemli sebebi, bütün istatistiklere baktığımız zaman, şiddet türlerine baktığımız zaman en fazla şiddeti aile fertlerinden kadını gördüğünü görüyoruz ve aile içindeki şiddeti uygulayan fail açısından tanımlamasına baktığımızda da orantısız olarak en fazla, en çok korunaklı olmamız gereken yerde, ailenin içerisinde yüzde 70 oranında görüyoruz kıymetli hocam. Dolayısıyla, biz kadının güçlendirilmesinin aileyi güçlendireceğini, aileyi güçlendirmenin toplumu güçlendireceğini ve toplumla birlikte, dünyada güçlü ülke olacağımızı biliyoruz. Bu vesileyle, tabii ki ailenin güçlendirilmesi önemli ama kadına yönelik yapılan  iddetin... Siz de çok  alı tınız alanda, biz de çok çalıştık ve bu alanlarla ilgili yapılan tüm çalışmalarda her fikri, çok fazla sayıda inisiyatif dinledik ve en önemli hedefimiz de sizlerin görüşlerini almak, sivil toplum örgütlerinin görüşlerini almak.  fade etmiş olduğunuz 6284 sayılı Yasa’yyla ilgili olarak birçok akademik pozisyonu olan hocamız da uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları ifade ettiler, kurumlardaki takiplerimizde de aynı cümleleri i itebildik. Ama  unun özünü asla ka ırmayacağız: Kadına yönelik şiddetle biz sonuna kadar mücadeleye devam edeceğiz, asla taviz vermeyeceğiz, asla geri adım atmayacağız; bunun Sayın Cumhurbaşkanımız çok net bir şekilde altını çizdi.

Bugün bir tane konuyu da söyleyip hemen sözü Filiz Hanım’a vermek istiyorum, bir basın toplantısı dolayısıyla çıkış yapacak.

Aile Merkezli Koruma Yakla ımını Güçlendirici Genelge Sayın Cumhurbaşkanımızca Resm  Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Himaye-i Etfal Cemiyetinin kurulu  tarihi olan 30 Haziran 1921 tarihi de baz alınarak 30 Haziran, Koruyucu Aile Günü olarak ilan edildi. Bugün arkadaşlarımız arasında Maraş Milletvekilimiz Habibe  cal var. O da koruyucu ailelerimizden bir tanesi olarak, milletvekili olarak bu kadar yoğun tempoda, 4 çocuğuna rağmen, ‘‘Ben,  ocuklarımı korumak istiyorum; tüm çocuklar bizimidir.’’ diyerek koruyucu aile olmuştur,  u an o da toplantıda. Bu vesileyle Korucuyu Aile Günü’m z n de sahipsiz çocuklarımızın olmadığını hissettirmek adına bir kez daha hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sözü Sayın Kerestecioğlu’na bırakmak istiyorum.

Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir’in, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ile birlikte Komisyon dan ayrıldıklarına ilişkin açıklaması

F L Z KERESTEC OęLU DEM R (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kısa bir konuşma yapacağım. Ho  geldiniz sayın katılımcılar.

Öncelikle bir kez daha bu Komisyonunda vurgulamak istiyorum, şiddetin sebeplerini araştırmak için aslında İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonu kurmuştuk ve bir buçuk yıl bu Komisyonunda çalıştık ve şu anda hâlâ bu Komisyonun raporuna ulaşabilmiş değiliz. Maalesef bugün KEFEK Başkanı art arda "tweet"ler atıyor, KEFEK'i toplantıya çağırmadığı hâlde çünkü aslında bu anlamda ortada bir panik olduğunu düşünüyoruz.

Şimdi, biz bu Komisyona katıldık, tabii ki katılacaktık çünkü biz mücadeleyi seven insanlarız ve şiddetin önlenmesi için nerede bir faaliyet varsa zaten ister alanda ister Meclis'te; orada yer aldık, onlarca önerge verdik, çoğu reddedildi araştırma önergelerimizin. Ancak bu Komisyon kurulduktan on bir gün sonra, tam on bir gün sonra İstanbul Sözleşmesi'nden çekinilmesi bizim asla kabul ettiğimiz bir şey olmadı ve bunu bu Komisyonunda da biliyorsunuz, tutanaklara da defalarca geçti ve defalarca ifade ettik. Ama bu mesele komisyon kurulması ya da yeni düzenlemeler yapmak değildi, eğer var olan uygulanmış olsaydı hatta 2006/17 sayılı Genelge uygulanmış olsaydı, Başbakanlık Genelgesi belki bütün bu komisyonlara gerek de kalmayacaktı ama maalesef gerçeklik böyle olmadı. Şimdi, siz bu Komisyonunda "İsteyen istediğini söyleyebiliyor." diyebilirsiniz ama bizim için tam olarak böyle olmadı. Bu tabii şu demek değil, bunu yanlış anlamayın: Biz konuşamaktan değil, aslında eyleyememekten şikâyetçiyiz yani etkin uygulamanın olmamasından ve eyleyememekten şikâyetçiyiz ve bu gerçekten uzun yıllar süren iktidarınızla da ciddi biçimde devam ediyor. Yoksa kimsenin bizim sözümüzü kesmeye ne hakkı ne haddi tabii ki yoktur; kimsenin kimseye karşı zaten olmamalıdır. Ama gerçeklik hakikaten eyleyememek ve etkin uygulamanın gerçekleşmemesi.

Şimdi, biz bu Komisyonunda 1 Temmuz'a kadar aslında İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının geri alınmasını sağlamaya çalıştık ve bunu gelen kurumlardan da, bunu bütün milletvekillerinden de, buradaki Komisyon üyelerinden de hep rica ettik, talep ettik, dedik ki: "Yapmayın, bunu yapmayın! Bütün kadınlar bunu istiyorlar ve bundan vazgeçmeyin." Bugün 30 Haziran, böyle olmadı. Aynı zamanda kadın örgütlerinin de, buraya çağırmış olduğumuz kadın örgütlerinin de bizim de vasıtamızla kendilerini ifade edebilmelerine biz de fırsat tanımak istedik burada kalmakla ama bugün çoğu kadın örgütü de sizlere zaten katılmayacaklarını ve katılmama gerekçelerini de sundular. Tabii, katılanlar katılacaktır, kimseyi hiçbir şekilde farklı konumlandırmak da istemem.

Evet, bugün 30 Haziran ve hâlâ İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili bir vazgeçme söz konusu değil. Danıştayın maalesef bizim için hukuk dışı olan dünkü kararı da aslında bu durumu net olarak gösteriyor. Biz, kadın örgütleriyle her zaman olduğu gibi bundan sonra da alanlarda buluşmaya ve haklarımızı gasbettirmemek için mücadeleye devam etmek üzere Semra Güzel Vekilimizle birlikte Komisyondan ayrılıyoruz. Ve bir kez daha "İstanbul Sözleşmesi yaşatır." diyoruz.

Komisyon üyelerine ayrıca söylemek istediğim bir şey var. Yani burada özellikle erkeklerin kadınlarla ilgili bize yaptıkları sunumlara cevap vermek zorunda kalmayacağımız için ben mutluyum ama sizlerle bir gün mutlaka onları devreden çıkardığımız zaman daha iyi bir yerde buluşacağız ve hep birlikte mücadele edeceğiz, bunu hangi partiden olursa olsun kadınlarla birlikte yapacağımıza inanıyorum. Daha fazla vaktinizi almak istemem.

Sizlerden de özür diliyoruz ayrıldığımız için ama kararımız böyledir. Biz İstanbul Sözleşmesi'nin yaşattığını, yaşatacağını ve etkin uygulanmasının gerektiğini düşünen bir partinin mensuplarıyız ve kadınlar bu nedenle de bu Komisyonunda daha fazla yer almak istemiyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Sayın Kerestecioğlu, teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İki dakikanızı alacağım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Buyurun.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kadına yönelik şiddetle mücadelenin tabii ki çözüm yeri Türkiye Büyük Millet Meclisi ve bu çatının altında yaklaşık yirmi yıldır birçok yasal düzenleme çıktı ve iddiaıyla söylüyorum, 2000 yılından önce kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet ve kadının korunmasıyla ilgili elimizde bir tek 4320 vardı. Bugüne kadar çok önemli düzenlemeleri, genelgeleri, yasaları, Anayasa'yı, biz AK PARTİ iktidarı olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte bu iradeyi ortaya koyarak... 2006 Genelgesi İstanbul Sözleşmesi yokken çıkarıldı. Ve Filiz Hanım'ın ilk günden itibaren üstüne basarak söylediği ve nezaket kuralları dâhilinde üzerine basarak söylediği cümle 2006 Genelgesi. O irade hâlâ aynı irade ve aynı şekilde, güçlü bir şekilde devam ediyor. Ve yüce Meclisimizin Komisyonumuza yapmış olduğu görevlendirme de bu anlamda çok önemli. Ben size bir konuda teşekkür etmek istiyorum. Hiç olmazsa samimiyetle söylediniz Komisyonumuz için “Biz İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili Danıştay kararı reddedildi, 1 Temmuz'a kadar belki çekilir ve bundan vazgeçilir düşüncesiyle devam ettik ve şimdi etmediğini görünce ayrılıyor.” diye samimi bir açıklama yaptınız. Takdir tabii ki sizin ama bilmenizi isterim ki bu Komisyon çözüm odaklı, ilk günkü iradesiyle sonuna kadar; kadın üzerinden siyaset yapmaya asla müsaade etmeden, kadına yönelik şiddetle mücadelelerin üzerinden asla hiçbir siyasi partinin açmış olduğu alanda siyaset yapmadan çalışmalarına devam edecek.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, kadın üzerinden siyaset yapacağız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - “Kadın cinayetleri politiktir.” diyoruz. Yapmayın, artık bunu tekrar etmeyin ne olur, doğru değil bu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, ben özellikle Komisyon Başkanı olarak şunu söylemek istiyorum: Tabii ki siyaseten söylememiz gereken cümleler mutlaka var, olacak ama Komisyonumuzun ağırlığına ve üzerindeki yüke binaen siyaseti şimdi kapının dışında bırakarak teşekkür ediyoruz. Biz yirmi yıldır yürüttüğümüz kararlı duruşumuzu, çözüme dayalı duruşumuzu, çalışmamızı bundan sonra da artırarak kararlı bir şekilde devam ettireceğiz. Derdi kadın olan, kadına yönelik şiddetle mücadele olanların olması gereken yer burasıdır. Bugün bu vesileyle burada olan, buraya gelen tüm sivil toplum örgütlerine ve siyasi iradeye canıgönülden ben teşekkürlerimi ifade ediyorum. Bizim derdimiz kadın ve bizim derdimiz kadına yönelik şiddetin önlenmesi. Bu derdi, tasayı yüreğinde hisseden bütün arkadaşlarıma ben canıgönülden teşekkür ediyorum.

Sunumlarını yapmak üzere Kadın ve Demokrasi Derneğinden Hukuk Komisyonu Başkanı Sayın Canan Sarı'ya söz veriyorum.

Buyurun Sayın Sarı.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

3.- Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı'nın, kadına yönelik şiddetle mücadelede kanundan, şiddet önleme merkezleri ŞÖNİM'lerden ve uygulamadan kaynaklanan sorunların tespiti ve önerileri hakkında sunumu

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, değerli katılımcılar, sivil toplum kuruluşlarının kıymetli başkanları ve temsilcileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlamak istiyorum. Katılım davetinizden dolayı da kurumum adına ve şahsım adına teşekkürlerimizi sunarak başlamak istiyorum.

Özellikle güçlünün güçsüze uyguladığı şiddet, insanlık tarihi boyunca her toplum ve ülkede farklı yoğunluklarla yaşanmıştır. 21'inci yüzyıla geldiğimiz bugün de şiddet insanlığın en büyük sorunlarından biri olarak varlığını devam ettirmekte ve karşımıza da en çok -az önce Başkanın, Sayın Öznur Hanım'ın söylediği şekilde de- kadına yönelik olarak çıkmaktadır. Kadına şiddetle mücadele Hükûmetin yanı sıra, sivil toplum kuruluşlarının, medyanın gündemini yoğun olarak işgal etmekte ve devlete, sivil toplum kuruluşlarına ve bireylere de burada önemli görevler düşmektedir. Şiddetin kaynağına bakıldığında ise bunun öğrenilen bir davranış olarak ortaya çıktığı görülmekte, bireyin aile hayatında görerek veya bizzat maruz kalarak deneyimlediği şiddet, ileriki zamanlarda kendisinin de bir rol model olarak uygulamasına ve şiddetin normalleştirilmesine ve aynı şiddetin tekrarlanmasına yol açmaktadır.

Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin gerekli yasal düzenlemeler ve iyileştirmeler gerçekleştirilmesine rağmen kadına yönelik şiddet devam etmektedir. Kısa adı “İstanbul Sözleşmesi” olan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi ise kadına yönelik şiddeti önlemede ülkemiz adına önemli bir yasal düzenleme iken zemininden koparılıp toplumsal bir gerilim öznesi hâline dönüştürülmesiyle sözleşmeden çekilme kararı alınmıştır. Bu karar, tabii olarak birçok kesimden insanı ve özellikle kadınları etkilemektedir. Bundan sonraki süreçte kadınlara ilişkin en temel kazanımlarını sorgulamaya açan söylemler de açıkçası bizleri endişelendirmektedir. Bizler 6284 sayılı Yasa'nın kabul edilmesiyle beraber bunun çok önemli olduğunu gördük. Kanundaki düzenlemelerin, kanunla beraber getirilen düzenlemelerin uygulanmasının ve uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesinin elzem olduğunu düşünmekteyiz. Bu konuda sahada edindiğimiz tecrübeler neticesinde de uygulamaya ilişkin bir dizi sorun tespit edilmiş ve bu sorunların çözümüne ilişkin de önerilerimizi oluşturmuş bulunuyoruz. Daha doğrusu, daha somut, kanundan kaynaklanan, şiddet önleme ve izleme merkezlerinden, ŞÖNİM'lerden kaynaklanan tespit ve önerilerimiz ve uygulamadan kaynaklanan tespit ve önerilerimiz olarak üç başlık altında ben sunumumu çok daha somut, elle tutulur öneriler şeklinde yapacağım.

6284 sayılı Yasa'yla beraber -evet, bundan önce de 4320 sayılı Yasa vardı ama belli nedenlerle eksik kalması ve yeterince uygulanamaması gibi sebeplerle kabul edilen 6284 sayılı yasayla- şiddete karşı yoğun bir mücadele başlatılmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının son genelgesi de devlet iradesinin kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlılığını sürdürdüğünü göstermektedir. Bu mücadeleye STK'ler; kadınları bilinçlendirmek, farkındalık geliştirmek, mağdurları desteklemek veya konuyla ilgili kampanyalar yürüterek ortak olmaktadır; biz de kurum olarak bu şekilde katkı sunmaktayız. Ancak tüm bunlara rağmen kanunun uygulaması arzu edilen noktada değildir. 6284 sayılı Yasa'yla getirilen önleyici tedbirlerin aileyi ve kadını önemseyen, kucaklayan ve rehabilite eden uygulamaların öne çıkarılması gerektiği kanaatindeyiz. Kanunun bilinirliğinin, kanuna olan güvenin artması için 6284'ün uygulamasına ilişkin verilerin titizlikle toplanması ve bunların kamuoyuyla paylaşılmasının önem arz ettiğini düşünüyoruz. Aksi takdirde bilimsel ve gerçekçi olmayan verilerin dolaşıma girmesi engellenemeyecektir. Bu noktada belirlenecek iletişim stratejileriyle birlikte ilgili 3 bakanlığın toplamış olduğu verilerin kamuoyuyla paylaşılmasını önemli buluyoruz. Yine, faillere odaklanmayan, mağduru merkezine alan haber ve medya dili şiddeti normalize ederek şiddet mağduru kadınların mağduriyetini artırmaktadır. Bu konuda da devletin gerekli önlemleri alması gereklidir.

Ayrıca, devletin kadına şiddetle mücadele konusunda yükümlülüğünü yerine getirmeyen devlet görevlilerini tespit etmesi ve bu kişilere yaptırım uygulayarak hem kanunun tavizsiz uygulanmasını temin edecek hem de kanuna olan güveni arttıracak bir davranış sergilemesi gerekir diye düşünüyoruz.

Şiddetin henüz başlamadan önlenmesi için toplumsal farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bu noktadan hareketle kanunun 11'inci maddesinde düzenlenen kolluk görevlileri için öngörülen çocuk ve kadının insan hakları ile kadın-erkek eşitliği konusunda eğitim alma şartının mülki idareler için de getirilmesi gerektiğini, uygulanabilir olması içinse eğitim çalışmaları yapılarak emniyet, valilik ve kaymakamlıklarda özel birimler oluşturulmalıdır diyoruz.

6284 sayılı Kanun'da tanımlanan “tek taraflı ısrarlı takip” kavramının çok totolojik olduğunu, totolojik bir içerik taşıdığını... “İsrarlı takip” olarak nitelendirilecek eylem ancak tek taraflı olarak icra edilebilen bir davranış biçimi veya hareket tarzı olup “takip” kelimesinin başına “tek taraflı” ibaresinin eklenmesi gereksiz bir tekrarlama; ısrarlı takip hâllerinde tek taraflı olup olmadığı, eylemin iki tarafın bilgisi dâhilinde bir eylem olup olmadığı şeklinde yorumlanması yoluna yol açabilir ve ısrarlı takip mağduru aleyhine de sonuçlar doğurabilir.

Yine, kanunun 4/(b) maddesindeki tedbirin yalnızca kişinin evli olması durumuna hasredilmesi yeterli olmayıp bunun yanında örf ve âdetlere göre, geleneklerine göre birlikte yaşayan kişiler bakımından da bu tedbir kararının yararlandırılmamış olması kanunun amacıyla örtüşmemektedir.

6284 sayılı Yasa'nın 8'inci maddesinin (2)'inci fıkrasının ikinci cümlesinde “şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde” dediği hâlde yani şiddet uygulama ihtimalinin var olduğu hâllerde maddede geçen kişi veya makamların talebiyle bu tedbirlerin kaldırılacağına karar verileceğinin söylenmesi madde bakımından bir çelişki oluşturmaktadır. Şiddet tehlikesinin devam etmesi hâlinde tedbirin kaldırılması hukuk mantığı açısından da kabul edilemez. Burada geçen “kaldırma”nın ne suretle gerçekleşeceği veya başka tedbirlere hükmedilmesi gerektiği hâllerde daha önce verilen tedbirlerin kaldırılması gerektiğine ilişkin açıklama kanunda yapılmalıdır. Yine maddede, talepte bulunacakların tahdidi olarak sayılmış olması ve savcılık makamının burada yer alması önemli bir eksiklik olup giderilmesi gerekmektedir.

Kanunun 2'nci maddesinin (g) fıkrasında ise “Kanunda şiddet olarak tanımlanan davranışları dolaylı olarak uygulayan kişi...” Yani “şiddet uygulayan” tanımı içine sokulmamıştır. Şiddeti bizzat işlemeyen ama şiddet uygulaması yönünde azmettiren kişilerin de “şiddet uygulayan” tanımı içine alınması gerekmektedir. Şu anki hâliyle belirsizlik doğmaktadır. Bu hususun da açıklanarak şiddet failini azmettiren kişinin de “şiddet uygulayan” tanımına dâhil edilmesi ve bu şekilde şiddet mağdurunun azmettirene karşı da korunmasının sağlanması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, kanunun 3'üncü maddesinin (d) hükmüyle kreş imkânının sınırlandırılmasının uygun olmadığı kanaatindeyiz. Sınırlamada tek ölçüt asgari ücret olmalıdır. Asgari ücret ve altında ücret alanlara koşulsuz kreşten yararlanma imkânı her şart altında tanınmalıdır.

Çok mu hızlı gidiyorum?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yok, yok; çok güzel şeyler söylüyorsunuz özellikle teoriden uygulamaya yönelik. Bu metni bize lütfeder misiniz?

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Tabii, bir iki gün sonra düzenleme yapıp size göndeririz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Esasında KADEM'den sunum gelecek diye bekliyordum ama şu ana kadar elimize hâlâ yazılı metin de ulaşmadı. Sunum yapılacağı söylenmişti Sayın Başkan tarafından, sunum gelmedi. Yazılı metni de hızlı geçiyorsunuz.

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Maalesef, dün Oda TV hakkında bir suç duyurusunda bulunduk KADEM olarak. Dolayısıyla, onunla meşgul olduk, çok hazırlanamadık açıkçası sunum konusunda ama bir iki gün içinde hazırlayıp sizlere arz ederiz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Devam ediyorum eğer sıkıntı yoksa.

Kanunun 8’inci maddesinin (3)’üncü fıkrasında da -bu fıkra yorumlandığında- önleyici tedbir kararı için delil ve belge aranabileceği gibi bir sonuç çıkmaktadır. Önleyici tedbir kararları bakımından da delil ve belge aranmayacağı hususunun açıkça belirtilmesi, kanunda belirtilmesi faydalı olacaktır. Kanunun 8’inci maddesinin (7)’nci fıkrasında ise kişisel eşya ve belgelerin teslimi talebinin doğrudan kolluğa yapıp yapılamayacağı ve kolluğun bunu ne şekilde yapabileceği hususu düzenlenmelidir, açıklığa kavuşturulmalıdır.

Yine, kanunun 15’inci maddesi, (4)’üncü fıkrasında “zorunlu hâller” diye bahsedilen zorunlu hâllerin açıklanması gerektiği kanısındayız.

Kanunun 6’ncı maddesinde koruma tedbirleri sırasında işlenen suçlarla ilgili olarak denetimli serbestlik, diğer seçenek yaptırımlara başvurma hükümlerinin saklı tutulması yerinde değildir. Kadınlara karşı işlenen şiddet suçları için özel bir infaz sistemi gerekmektedir. Koruyucu tedbir kararları verilmesi aşamasında işlenen suçlarda, şiddete başvuran kişiler için denetimli serbestlik, erteleme, paraya çevirme ve benzeri yöntemlere başvurulması engellenmelidir. Bunun yanı sıra, izin kullandırma ya da herhangi bir nedenle erken tahliye durumlarında, mağdur kadınlara önceden haber verilmesi gibi özel önlemler alınması faydalı olacaktır.

Yine, burada söz gelmişken az önce KAGİDER Başkanımız da bahsetti. Ceza Kanunu’nda katalog suçlar olarak, katalog suçlar bakımından getirilen tutuklama şartlarında somut delil aranmasını da biz kadına karşı şiddetle mücadelede sakınca olacağını, zira kadına karşı işlenen suçların yüzde 70’inin ev içinde gerçekleştiğini düşünürsek ve tecavüz suçlarının da zaten kapalı ortamlarda gerçekleştiği, delil bulmanın zorunlu olduğu suçlar olduğu gözetilirse bu tür suçlar bakımından tutuklama için somut delil aranması şiddetle mücadeleye ket vuracaktır diye düşünüyoruz.

Yine, 6284 sayılı Kanun metninde şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan ve çeşitli kurumlara başvuran kadınlara uzlaştırma ve ara buluculuk önerilmeyeceğine dair hususun da kanunda açıkça yer almamasını bir eksiklik olarak değerlendiriyoruz. 6284 sayılı Yasa’nın madde bakımından eksiklik olarak güçlendirilmesi anlamında bizim önerilerimiz bunlar.

Yine, uygulamasına dair tespit ve önerilerimiz var. Tedbir talebiyle başvuru yapan yahut boşanma davası devam etmekte olan tarafların psikolojik destek alması zorunlu hâle getirilmeli ve devlet tarafından bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Uygulayıcılar tarafından kanunun içeriği esas alınmalı ve öncelikli olarak şiddet mağdurunun korunması amacıyla hareket edilmelidir. Kolluk kuvvetlerinde, kadına yönelik şiddet olaylarıyla ilgili ayrı bir birim kurulmalı ve kurulacak birime de uzman personelin yerleştirilmesi gerekmektedir.

Şiddet uygulayanların rehabilitasyonu da ayrıca önem arz eden konulardandır. Devletin yapmış olduğu rehabilitasyon programlarının yanı sıra STK’lere de proje desteği sağlanarak faillerin, şiddet uygulayanların rehabilitesinin üzerinde durulması gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddet, sadece bir asayiş sorunu olarak ele alınmakta toplumumuzda ve toplumsal bir sorun olarak görülmemektedir. Kanunun şiddetle mücadelede sadece asayiş ve adli birimleri görevlendirmede, topyekûn bir mücadeleyi öngördüğü hâlde uygulamada asayiş ve adli birimlerin

dışındaki görevlilerin kanunun kendilerine yükledikleri şiddetle mücadeleyle ilişkin sorumluluklarında etkin olmadıklarını gözlemlemektedir. Örneğin, kanun, şiddete maruz kalan kişilerin kolay ve hızlı bir şekilde şiddetten korunması için barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi, geçici korunma altına alınması, kreş imkânlarının sağlanması gibi tedbir kararlarının mülki amirler tarafından verilmesini öngörmüştür ancak hiçbir mülki amirin bu şekilde kararları uygulamada vermediğini görüyoruz. Kanunun, şiddet mağdurlarının kolay ve hızlı bir şekilde ulaşması amaçladığı bu düzenlemenin amacının aksine, bürokratik süreçlerde tıkanıldığını, mağdurlar açısından bu zorlukların ikincil travmalara yol açabildiğini gözlemlemektedir. Şiddet, yalnızca adli bir vaka değildir ve sadece bir asayiş sorunu olarak ele alınmamalıdır. Şiddet, bir toplumsal sorundur. Mağdurun yardım talep ettiği her birimin şiddetle mücadelenin aktörü olarak sorumlulukları bulunmaktadır.

Yine, şiddet mağdurlarına yönelik psikososyal destek, sağlık yönlendirmeleri, hukuk danışmanlığı, eğitim öğretime devam etme, iş ve meslek edindirmeye yönelik çalışmaların uygulamaya tam olarak geçirilmemiş olması, şiddetle mücadele kanununun birçok uygulamasını eksik bırakmaktadır. Bu sorunların çözümünde ilgili bakanlıkların birbirleriyle yapmış oldukları iş birliği memnuniyet vericidir. Bu iş birliğiyle etkin yönetilmesi ve doğan sonuçların her bakanlık için bağlayıcı ve denetlenebilir olması, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli bir mesafe daha katedilmesini sağlayacaktır.

Yine, Alo 183 yardım hattının yanı sıra kadına yönelik şiddetle ilgili bir danışma hattı kurulması, bu hattın 7/24 Türkçe, Kürtçe, Arapça, İngilizce gibi dillerde hizmet vermesi, özellikle acil durumlarda hayati önem taşımaktadır.

Şiddetin önlenmesi için aile terapisi uygulaması kuşkusuz çok önemlidir. Şiddeti doğuran bazı sebeplerin bu yolla giderilmesi mümkün olacaktır. Bu özel terapiler pahalı ve genel vatandaş için ulaşılması güçtür. Maalesef, devlet hastanelerinde veya başkaca birimlerde buna uygun uzmanlık bulunmamaktadır. Bu sebeple kamu kurumlarında, hastanelerde, belediyelerde aile terapisi verebilecek birimlerin oluşturulması, kurulması önem arz etmektedir.

Uygulamaya ilişkin son olarak, şiddet mağdurlarını koruma mekanizmasında yer alan kolluk ve adli personel ile hâkimlere meslek içi eğitimlerinin yanı sıra şiddet mağduruna yaklaşım konusunda da eğitimler verilmesi kadına karşı şiddetle mücadelede önemli uygulamalara yol açacaktır.

Sonuncu başlık olarak ŞÖNİM'ler hakkında tespit ve önerilerimizi arz edeceğim. ŞÖNİM'lerin kurulmasıyla hedeflenen amaçların yerine getirilebilmesi için öncelikle sayılarının artırılması, kapasitelerinin artırılması, lokasyonlarının uygun yerlerde olmasına dikkat edilmesi, yeterli ve gerekli sayıda uzman bulundurulması, kuruluşunda hedeflenen amaçlara uygun destek ve hizmetleri sağlamaları konusunda önemli bir gerekliliktir. ŞÖNİM'ler, şiddetle mücadelede kendisine yüklenen bu öneme rağmen uygulamada yeterli düzeyde etkili olamamıştır. Burada, ŞÖNİM'lerde 7/24 saat çalışma usulünün tam olarak işlerlik kazandırılabilmesi için görevlinin bulunduğu nöbet sisteminden ziyade alanında uzman tüm personelin mevcut olduğu bir sistemin benimsenmesi ve günün her saatinde her türlü şiddet vakasına uygun ayrıntılı ihtiyaç analizinin yapılarak şiddet mağdurlarına acil ve devamlı desteğin sağlanması gerekmektedir.

Yine, 6284 sayılı Yasa'nın 15'inci maddesinde oluşturulan arşiv ve verilerin gerektiğinde kişilik haklarına aykırılık teşkil etmeyecek şekilde ilgili kurum ve kuruluşların paylaşımına sunulması, kadına karşı şiddetle mücadelede önem arz etmektedir.

Yine, 15'inci maddenin 1-c bendinde yapılacak olan başvurularda bürokratik işlem ve engellerin olmaması, taleple sürecin başlatılması ve tüm hizmetlerin aynı çatı altında koordine edilerek kurumlar arası iş birliğinin benimsenmesi önemlidir. 15/1-e uyarınca da sivil toplum kuruluşlarıyla -az önce sizler de bahsettiniz- ortak projeler yürütülerek çözüm ortaklığı sisteminin benimsenmesi kanunda da düzenlenmiştir ve çok faydası olacaktır diye düşünüyoruz.

Yine, kanunda 15'inci madde (2)'nci fıkra (a) bendi uyarınca merkezin, ŞÖNİM merkezlerinin rehberlik etmesi ve meslek edinme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde ilgili kurum ve kuruluşlarla protokol düzenlenmesi, bu protokollerde mağdur kadının istihdamda öncelikli olmasının sağlanması gerekmektedir. Ekonomik haklarından zaten az önce Emine Hanım da bahsetti, ona daha detaylı girmeyeceğim. 15/2-c uyarınca da tedbir kararlarının neticelerini izleme konusunda elde edilen verilerin gerektiğinde de yine kişilik haklarına aykırı olmayacak şekilde ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması önemlidir.

15'inci maddenin 2-(d) ve (e) fıkralarına göre hazırlanacak olan sosyal inceleme raporlarının şiddet konusunda uzman psikolog ve sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması gerekmektedir. Evet, bu kurumlarda uzmanlarımız var ancak sadece görevini yapmak anlamında bir rapor düzenlenmesinin değil, gerçekten o işin hakkı verilerek, mağdurla bire bir iletişim kurularak ve içinde bulunduğu her türlü şartlar değerlendirilerek raporların hazırlanmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yine, 15'inci maddenin 1-(ç) fıkrası uyarınca, hazırlanacak programlar arasında şiddetin önlenmesiyle ilgili tespit amaçlı ev ziyaretlerinin yapılması, anket çalışmaları, eğitim çalışmaları, evlere mektup ve broşür gönderimi gibi çalışmalar organize edilmelidir.

6284 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi ve geçici 1'inci madde uyarınca, iş birliği içinde bulunacak olan bakanlıklarla koordineli çalışmanın sağlanması için, mağdur kadınların ilk müracaat birimleri olarak başvurdukları millî eğitim müdürlükleri, mülki amirler, Emniyet, karakol, hastane, diğer sağlık birimleri, muhtarlık, adliye gibi kurumlarda şiddet önleme ve izleme merkezleri gibi faaliyet gösterecek yardımcı alt birimler kurulmalıdır.

ŞÖNİM'lere başvuran şiddet mağdurlarının farklı birimlere yönlendirilerek ayrı ayrı bürokratik işlemlere tabi tutulmadan, kanun gereği, taleple sürecin başlatılması ve tüm hizmetler aynı çatı altından koordine edilerek kurumlar arası iş birliği sağlanmalıdır. ŞÖNİM'lerin kurulmasıyla hedeflenen "tek kapı sistemi" dediğimiz bu sistemin de hayata geçirilmesi mağdur kadınlar açısından çok faydalıdır.

ŞÖNİM'lerde yeterli sayıda uzmanın çalışması sağlanmalı; psikolog, sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ ve hukukçu olmalıdır. Çalışan personelin mutlaka mesleki bilgi ve yeterliliğe sahip, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet alanında çalışmalar yapmış ve eğitimlere katılmış, şiddet olayının psikolojik boyutunu anlayan uzman kişiler olması gerekmektedir. Uzman personel, başvuran mağdurun içinde bulunduğu vakaya uygun çözümler üretebilme yeteneğine sahip olmalıdır. ŞÖNİM'lerde çalışan uzman personellerce verilecek olan psikososyal destek hizmetlerinin de standartları belirlenmeli, ayrıca çalışan personelin düzenli bir şekilde meslek içi seminerlere, eğitimlere katılması ve motivasyon desteğinin sağlanması gerekmektedir.

Yine, ŞÖNİM'lerin görev alanında olan ve ŞÖNİM'in iş yükünü artıran, ayrıca fail ve mağdurun aynı binada olmasıyla sonuçlanan şiddet failinin rehabilitasyonu görevi farklı kurumlara verilmelidir.

Yine, ŞÖNİM personelinin gelen her bir vakayla yakından ilgilenmeleri sebebiyle kendilerinin de psikolojik olarak desteğe ihtiyaç duyduğu unutulmamalı ve belirli aralıklarla hem mesleki hem de psikolojik anlamda destek sunulmalıdır.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Başkan, toparlarsanız...

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Tamam, bitiriyorum hemen.

ŞÖNİM’lerin görevinin işleyişi hızlandırmak olduğu unutulmadan, şiddete maruz kalanların; örneğin, sığınmaevine gidip, oradan ŞÖNİM’e getirilip oradan tekrar sığınmaevine gönderilmesi gibi tekrar tekrar dolaştırılmasının önüne geçilmelidir.

Cinsel şiddet mağdurları için ayrı bir kurum olarak tecavüz, cinsel şiddet kriz merkezleri kurulmalıdır. ŞÖNİM mekânlarının da engelli erişilebilirliği, yaşlı, hamile, yeni bebekli, mülteci, geçici koruma altında olanlar, okuryazar olmayan, Türkçe bilmeyen, çatışma ortamından gelen kadınlar gibi özel ihtiyaç sahibi ve şiddete açık hassas grup kadınlara hizmet üretecek biçimde düzenlenmesi de önemlidir diye ben sunumumu yapmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum imkân verdiğiniz için de.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, çok teşekkür ediyorum.

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Biraz çok hızlı ilerlediğimin farkındayım ama hepsini yetiştirmek adına hızlı hızlı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok önemli cümleler, uygulamaya dönük tespit ettiğiniz çok önemli aksamalar, önleyici ve koruyucu tedbirlerde verilen kararlar esnasındaki aksaklıklar... KADEM’in uzun zamandır kadına yönelik şiddetle mücadele ediş şeklini ve tarzını, birikimini bir kez daha tespitlerinizle görmüş vaziyetteyiz.

Bu vesileyle, biz, arkadaşlarımızla birlikte önerilerinizi, tespitlerinizi dinlemekten memnuniyet duyduk ve raporlarımızın içerisine dercedilecek öneriler olduğunu, bizim de arkadaşlarımızla bunu konuşurken gündeme getirdiğimizi bilmenizi isterim.

Kıymetli arkadaşlar, şimdi, son konuşmacımız...

Canan Hanım, sözleriniz içerisinde özellikle kadına yönelik şiddetin bir asayiş sorunu, adli sorun olarak hep gündemimizde olduğunu söylediniz. Hepimizin ortak tespiti, kolluk kuvvetlerine erişim, adli sürecin başlangıcı bir sonuç. Dolayısıyla, ondan önceki önleyici tedbirler bizim için çok kıymetli, eğitim başta olmak üzere ve alanda yapılacak çalışmalar bizim için çok önemli.

Bakanlıklarımız arasındaki, kurumlar arasındaki koordinasyona vurgu yaptınız. Koordinasyonun tüm kurum ve kuruluşlar ve bakanlıklar tarafından yapılmasını biz de çok önemli görüyoruz.

Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfından, KASAV’dan Kıymetli Hocalarımız Fariha Cengiz Örengül ve Psikolog Zehra Aktan bizimle beraber.

Sözü Örengül’e bırakıyorum, buyurun.

4.- Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr. Fatma Fariha Örengül’ün, şiddet davranışı ve saldırganlığın biyolojik olarak altında yatan mekanizmalar hakkında sunumu

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Sayın Öznur Çalık Hanımefendi Başkanlığında Sayın Komisyona bizi davet ettiğiniz için çok teşekkür etmek istiyorum.

Bizden önceki konuşmalarda suçlu psikolojisi ve şiddetin öğrenebilir bir davranış olduğu geçti, benim sunumum aslında biraz bu bağlamda olacak. Yani “şiddet davranışı” derken ve “saldırganlık” derken bir biyolojiden bahsedebilir miyiz, biyolojik olarak altta yatan mekanizmalar öğrenilebilir mi ve bunları öğrenmek şiddet problemini çözmek için işimize yarar mı; daha çok bu bağlamda size sunum yapacağım.

Şimdi, öncelikle saldırganlık bir davranış, evet, ama bundan önce aslında “öfke” denilen duygudan bahsetmek gerekiyor çünkü “saldırganlık” dediğimiz zaman -daha önce de dediğim gibi- altta yatan bir duygu var.

Şimdi, “öfkeli davranış” dediğimiz zaman aslında 3 tane durumdan bahsetmiş oluyoruz. Bunlardan birincisi, mizahtan kaynaklanan saldırgan davranışa yatkınlık ki burada özellikle kişilik özelliklerinden ya da antisosyal kişiliklerden bahsetmek mümkün.

İkincisi, ilişki sorunları ve stresli yaşam olaylarından kaynaklanan, sonradan oluşmuş bir sürekli öfke ki “ilişki problemleri” dediğimiz zaman daha çok bundan bahsediyor oluyoruz, eğer kişiler zihinsel olarak sağlıklı iseler.

Üçüncüsü ise ruhsal rahatsızlığın belirtisi. Üçüncü madde daha çok “şizofreni” “hezeyanlı bozukluk” “psikotik bozukluk” dediğimiz algı ve düşünce bozukluklarından kaynaklanan, hastalıklardan kaynaklanan ve ilaçların alımıyla kontrol edilebilir bir durum. Ancak birinci ve ikinci çoğu zaman karışıyor, bunu gözlemliyoruz. Şöyle söyleyeyim: Bunu ayırmak gerçekten çok önemli çünkü mesela bu bahsedilen 6284 sayılı Kanun’un maddesindeki evden uzaklaştırma cezasını eğer ki siz antisosyal kişilik bozukluğu olan bir kişiye verdiğiniz zaman, bu kişinin öfkesini daha çok artırma yöntemiyle kadına ulaşamadığı zaman kadın yerine başka yerlere şiddetini yönlendirdiğini, mesela çocuğunu öldürdüğünü görebiliyoruz, bu, bunun sonucudur. Ancak, eğer ki evlilik sorunlarından kaynaklanan, sürekli öfke sonucunda dile gelen bir saldırganlık davranışı varsa bizler buna psikoeğitim vermediğimiz zaman, bu davranışı değiştirmesi yönünde herhangi bir eğitim vermediğimiz zaman bu davranışın devam ettiğini görüyoruz.

Şimdi, çok kısaca bir beyin mekanizmasından bahsetmek istiyorum. Şu ortada yeşil alan var, yuvarlak amigdala, amigdala dediğimiz yer, bizim duygularımızı yönettiğimiz yer yani duygular buradan, sevinç, mutluluk, üzüntü ve öfke; hepsi amigdala tarafından kontrol ediliyor. Prefrontal korteks dediğimiz bu alnımızın hemen arkasında yer alan aln korteksimiz bizi insan yapan yer yani bu duygular ve diğer şeyler “Uygun mudur?” “Nerede, nasıl hareket etmemiz gerekir?” muhakeme etme olayı bu tür alanlardan sorumlu olan alan. Amigdalanın hemen yanında şu sarı olan bölge hipokampus, hipokampus öğrenme ve bellekten sorumlu olan bölgemiz. Gördüğümüz gibi, amigdalayla hipokampus yan yana yani duygularımız ve öğrenme fonksiyonumuz gerçekten yan yana ve çok iç içe. Bunun sonucunda da birtakım problemler doğuyor, bundan bahsedeceğim.

Öfkenin, şimdi, birtakım insanı öfkeliendiren durumlar var. Bu öfkeliendiren durumlardan sonra gelen uyarılar, işte beyinde bir çeşit yollardan geçerek en son böbrekteki böbrek üstü bezlerimize gidiyor ve burada kortizol, adrenalin ve noradrenalin denilen kimyasal maddeler salgılıyor. Bu, dediğim gibi doğal bir yol. Fakat çok fazla öfke olduğu zaman ve çok fazla stres hormonları salındığı zaman neler oluyor? Kortizol bazı hücrelerin ölümüne neden olabiliyor. Mesela, “alın korteks”i dedik, buradaki hücreler öldüğü zaman insan eskisi gibi yargılayamıyor, karar alma mekanizması bozuluyor, plan yapma yetisi azalıyor ya da hipokampusteki bellek hücrelerinin ölmesi sonucunda hafızada bozulma ve öğrenmenin bozulması sonucu oluyor. Yani sonuçta daha sinirli, daha tahammülsüz ve saldırgan davranış sergileyen insanlar ortaya çıkıyor. Stres hormonlarının aynı zamanda bedenimize de bazı etkileri var. Mesela, kalp damar sisteminde tansiyon, şeker gibi rahatsızlıklar çıkabiliyor, kalp hastalıkları, bağışıklık sistemi düşüyor, kanser olma olasılığı artıyor, sindirim sisteminde problemler var, migren, baş ağrısı gibi somatik hastalıklar oluyor ve kemik yoğunluğu düşebiliyor.

Şimdi, bütün bunların sonunda öfkenin tanımını yapmak istiyorum: Öfke, artan bedensel, fizyolojik uyarılma, suçlama düşünceleri yani kişinin kendini -karşıdan gelen ya da kendi kendine olabilir- suçlama düşünceleri ve saldırgan davranışa karşı artan bir yatkınlığı içeren olumsuz, duygusal

bir durumdur; süresi ve yoğunluğu değişebilir. Eğer ki yoğunluğu çok artarsa ve kişi sık sık bunları yaşarsa o zaman biz patolojik bir durumdan bahsetmeye başlıyoruz. Öfkenin, öfke tabii ki doğal bir duygu ve hepimizin zaman zaman yaşadığı bir duygu eğer ki değişik şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Mesela, öfkenin içe vurumu daha çok bedensel hastalıkların ortaya çıkmasına sebep oluyor ya da depresyon gibi ruhsal hastalıkların çıkmasına sebep oluyor. Öfkenin dışa vurumu dediğimiz zaman saldırganlık ve şiddet dediğimiz durumun ortaya çıkması söz konusu oluyor. Bir de öfke kontrolü var ki aslında istenen, ideal durum budur yani kişinin öfkesini kontrol edebiliyor olması, alın korteksini çalıştırabiliyor olması ve acil durumlarda ne yapması gerektiğini öğrenebiliyor olması en ideal durumdur. “Öfke normal bir duygudur.” dedik. öfke duygusunun haksızlık ve engellenme durumunda ortaya çıktığını bilmenin gerçekten önemini görüyoruz. Öfkeli tepkiler öğrenilmiş tepkilerdir. Nasıl ki yanlış ifadeler öğrenilebiliyorsa sağlıklı davranışları da öğrenme yoluyla değiştirmek mümkün.

Şimdi, bir araştırmadan bahsetmek istiyorum, 2015 yılında Frontiers dergisinde yayınlanmış bir araştırma, fareler üzerinde yapılmış: Araştırmacılar saldırgan davranış gösteren farelerin beyinlerindeki değişiklikleri inceliyor, bir kavgayı kazandıktan sonra farelerin daha da sinirlendiği ve yeni nöron hücreleri, yeni sinir hücreleri ortaya çıkardığı ortaya çıkıyor; bu sinir hücreleri hippocampus dediğimiz bellekten sorumlu olan yerde çıkıyor. Bu yeni sinir hücrelerinden sonra bu farelerin daha agresif olduğu ortaya çıkıyor. Sonuçta da şöyle: Kavganın kazananı kavgadan sonra daha saldırgan oluyor.

Şimdi, bunu özellikle, evde böyle dövüş oyunları oynayan çocuklardan tutun, televizyonda çeşitli saldırgan davranışlara maruz kalmış olan yetişkinlerden tutun, birçok şeye, kesime uygulamak mümkün -o yüzden bu tür- ya da medyada çıkan haberler... Yani şunu biliyoruz ki: Antisosyal kişilik bozuklukları olanların özellikle bu çıkan haberlerden sonra bu tür saldırgan dürtüleri artıyor ve dikkat etmişsinizdir bu tür haberler çıktıktan sonraki bir iki hafta içinde bu tür davranışlar aslında çok fazla artıyor; bu da bu kopyalamanın çok önemli olduğunu gösteriyor.

Şimdi, öfke dedik, dışa vurum dedik, sadece saldırganlıkla ortaya çıkmıyor aslında, başka yollarla da ifade edilebiliyor, mesela, karamsarlık, kişinin karamsar olması, alaycı olması, zıtlasma davranışı göstermesi ya da pasif agresif davranış göstermesi gibi. Bu tür durumların da bu psikoeğitimlerde mutlaka öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü dedik ya: “Şiddeti başlamadan önce engellemek.” Bunlar aslında şiddetin geleceğine dair bir ön belirtiler olabilir, bunlara dikkat etmek gerekiyor.

Şimdi, öfkenin ifade biçimi dediğimiz zaman, dedik ki: “Kontrollü bir şekilde ifade etmek önemli hem fiziksel sağlık açısından hem de problemlerin çözümü açısından.” Öfke sağlıklı bir şekilde ifade edilmediği zaman kişiler arasında sorunlara yol açıyor, çalışma hayatındaki verimin azalmasına yol açıyor, kişinin bireysel hayatındaki işlevselliğinin düşmesine yol açıyor, fiziksel ve ruhsal sorunlara neden olabiliyor. Öfkenin fiziksel olarak, saldırarak, bağırarak, kızarak dışa vurulduğu durumlarda insan ilişkileri ve verimlilik zarar görürken sürekli içinde tutulması da bedensel ve ruhsal rahatsızlıklara yol açıyor, yani kişisel ve toplumsal sağlık açısından önemli olduğunu görüyoruz.

Öfkenin çiftler arası şiddette çok önemli bir rolü olduğu saptanmıştır. Şimdi, buraya kadar bir duygudan bahsetmiş oldum. Şimdi, size saldırganlık davranışını biraz anlatmak istiyorum. Saldırganlık, kendine ya da başkalarına bir zarar verme davranışıdır. Saldırganlığın sebebi öfke olabilir ama sebep öfke olmayabilir. Öfkeyle beslenmeyen saldırganlıklarda dürtüsellik, antisosyal davranışlar, davranış bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, anksiyete bozukluğu gibi rahatsızlıklar, ruhsal durumlar ortaya çıkmaktadır.

Şimdi, ilk başta sunmuş olduğum kişinin öfke türünün ayırt edilmesi slaytına tekrar gelirsek, dedik ki: “Mizaçtan kaynaklanan öfke patlamasına yatkınlık ayrı bir şey, ilişki sorunları ve stresli yaşam olaylarından kaynaklanan sürekli öfke başka bir şey, ruhsal rahatsızlığın belirtisi olan öfke başka bir

şey.” Öncelikle, yapılması gereken şeyin eğer ki bir risk varsa güvenlik planlaması yapılması olduğunu düşünüyoruz. Kişinin mutlaka psikopatolojisinin olup olmadığını araştırılmalıdır. Bu kişide psikotik bir durum var mı, madde kötüye kullanımı var mı, alkol bağımlılığı var mı ya da bir kişilik bozukluğu var mı?

Şunun altını çizmek istiyorum: Kişilik bozuklukları hastalık değildir. Çünkü hastalık dediğimiz zaman, ruhsal hastalıklar dediğimiz zaman kişinin akıl sağlığının yitirildiği durumlardan bahsediyoruz ve bu, gerçekten hafifletici bir sebeptir. Bu kişiler gerekli tedavileri aldığı zaman bu tür durumlardan kurtulmaktadırlar. Ancak kişilik bozukluklarından bahsettiğimiz zaman durum böyle değildir. Bu kişiler daha çok dürtüsel davranırlar, altta çok daha fazla yani kimyasal, biyolojik bir mekanizma var daha çok. Birey sınırlı bir süre için, dürtülerini kontrol edemiyorsa kısıtlanmaya, güvenlik sağlandığında da şiddetin öncüllerinin araştırılması gerekir “Sebepler nelerdir?” “Bu kişinin başa mekanizmaları nelerdir?” “Ne gibi alternatifler olabilir?” Asıl amaç kesinlikle, öncelikle yıkıcı ve zarar verici dışa vurumun önüne geçmek olmalıdır.

Şimdi, önerileri ikiye ayıracağım; birincisi, koruyucu önlemler, ikincisi ise saldırgan davranış ortaya çıktıktan sonra “Ne yapmak gerekir?” bununla ilgili. Koruyucu önlemler dediğimiz zaman, şiddet olaylarının medyada gündem olmasının önüne geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani, bu, gerçekten sadece aile içi şiddet olarak değil, diğer hasta gruplarını da çok negatif etkiliyor. Bununla ilgili gerçekten ciddi planlamalar yapılmalı. Daha önce bahsedildi, devlet hastanelerinde psikoterapiye yönelik hasta yoğunluğu nedeniyle çok fazla hizmet veremiyoruz. Burada üniversitelerle ortaklık yapılabilir ya da bakanlıklar bu iş için ayrı projeler için fon oluşturabilir. Saldırganlık, öfke ve dürtü kontrolüyle ilgili erişkinlerde çalışma planlaması yapılmalıdır. Psikoterapinin sistemli yapılması sağlanmalıdır. Yani, düzenli olarak psikoterapiye gelen insanların birçok problemini hallettiğini görüyoruz, o sebepten dolayı özellikle öfke kontrolü, duyguların ifadesiyle ilgili özel programlar geliştirilmelidir. Evlilik öncesi, evlilikle ilgili eğitimler verilmelidir bu duygu okumayla ilgili olarak. Bir de çocuk psikiyatrisi başvurusu... Şimdi bunlar biraz biyolojik kökenli şeyler olabildiği için ve biraz da öğrenme yoluyla ortaya çıktıği için tarama olarak...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – İrsiyet etkisi var mı?

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Efendim?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Kalıtsal bir yönü var mı?

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Ruhsal hastalıklar dediğimiz zaman şizofreni gibi, evet, kalıtsal durumlardan bahsedebiliyoruz ama kişilik bozuklukları dediğimiz zaman biyolojik olarak bir altyapı var ancak burada öğrenme yani aile içinde bu durumu öğrenme de söz konusu olabiliyor. O yüzden çocukların yanında ailelerin de rehabilite edilmeleri, eğitim programlarına dâhil edilmeleri gerektiği ve psikoterapötik sürece dâhil olmaları gerektiğini düşünüyoruz. Şiddet eylemi gerçekleşikten sonra, öncelikle bu kişinin acil olarak bir psikiyatri muayenesinden geçmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu iş için sosyal hizmet uzmanları gerekli araştırmaları yapmalıdır.

Şimdi, antisosyal kişilik bozukluğu üzerinden konuşuyoruz çünkü bu çok belirgin bir davranış örüntüsü. Genellikle, sanki erkeklerde sadece antisosyal kişilik bozukluğu oluyormuş gibi bir inanç var; hâlbuki kadınlarda da var antisosyal kişilik bozukluğu; erkeklerde daha sık ama kadınlarda da var. Burada, bu tür davranış derken, yalan söyleme ya da diğer ahlaki kuralları kabul etmeme gibi durumlar söz konusu oluyor. O yüzden mutlaka araştırma yapılmalı, gerekli araştırmaların yapılması gerekiyor.

Şiddet eylemi gösteren kişide bir rahatsızlık varsa tedavi altına alınmalı, gerekirse denetimli serbestlikle kişinin tedaviye yani psikoterapötik tedaviye ya da gerek varsa ilaç tedavisine devam etmesi sağlanmalıdır. Saldırganla ilgili şikâyetler mutlaka çok dikkate alınmalıdır çünkü dediğim gibi katliam durumlarını önlemek amacıyla ve gerekli hâllerde de hastane yatışı düşünülmelidir.

Burada bir şeyden bahsetmek istiyorum. “SÜDGE” denilen bir eğitim var, Sürücü Davranışlarını Geliştirme Eğitimi. Bu, ehliyetine el konulan insanlara uygulanan bir eğitim, ülkemizde olan, yani senelerdir var olan bir eğitim. Mesela bu eğitim gerçekten çok ciddi ve güzel bir eğitim bunu örnek olarak vermek istiyorum. Bu eğitimin öncesinde kişiler bir psikiyatrik muayeneden geçiyorlar, daha sonra da çok ciddi bir eğitim uygulanıyor. Mesela, bu eğitime beş dakika geç kalan bir kişi eğitime alınmıyor ve eğitime devamsızlığı olan kişiler de eğitimin sonundaki sınava alınmıyor ve bu sınav çok ciddi bir sınav 70 notu alamazlarsa sınavı geçemiyorlar ve bu sınavın sonrasında tekrardan bir psikiyatri muayenesinden geçiliyor; halk sağlığı müdürlüğünün uygulamış olduğu bir eğitim. Bunun gibi bir psikoterapötik sürece dâhil edilebilir kişiler ve bu şekilde bu şiddet davranışını uygulayanların hangi kategoride yer aldığı, ne yapılması gerektiği planlanabilir diye düşünüyorum.

Özetleyecek olursam; öfke bir duygudur, saldırganlık şiddet içeren bir davranıştır. Saldırganlığın tek sebebi öfke değildir. Psikoeğitimle öfkenin doğru şekilde ifadesi öğrenilebilir, öğretilir. Ciddi risk varsa öncelikle güvenlik planlaması yapılmalıdır. Mizaç ve hastalık nedenli saldırganlık tespit edilmeli ve gerekli zamanda hekime yönlendirilmelidir.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum. Bugüne kadar dinlediğimiz, herhâlde bütün milletvekili arkadaşlarım içerisinde de inanılmaz farkındalık yaratan bir sunum.

Ben sağlıkçıyım, eczacıyım ve özellikle prefrontal korteksin etkilerini öğrenmiş biri olarak sizin amigdaladan başlamak üzere duygularımızı, süreci sağlıklı olarak anlatıyor olmanız beni çok etkiledi, çok teşekkür ediyorum.

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Ben teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Önerilerinizi, fail ve mağdur açısından yapılacak olan çalışmaları da çok önemli görüyoruz. Medyayla ilgili, hele de söylemiş olduğunuz amigdalayla hipokampusun yan yana olması, duygularımızı ve öğrenmenin yan yana olması, Komisyonun ilk başından itibaren herkesin söylediği “Şiddet öğrenilen bir şey.” bunu teknik olarak bizimle paylaşmış oldunuz.

Ben sunumunuz için çok teşekkür ediyorum, ellerinize, emeklerinize sağlık. Bütün katılımcı sivil inisiyatifimize teşekkür ederken şimdi söz Mecliste ve milletvekili arkadaşlarımda.

Söz talebinde bulunan Hayati Bey yok, bu defa Hacı Ahmet Bey ilk söz sizde maşallah. Bu Komisyonunda erkekler kadınlara oranla daha az ama hep sözü ilk yine beyefendiler alıyor yani.

Hacı Ahmet Hocam...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – İlk sözü biz söylüyoruz ama hep son sözü kadınlar söylüyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O da “Haklısınız.” oluyor değil mi?

VI.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Başkanı Emine Erdem, İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği Genel Sekteri Ali Kurt, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Canan Sarı, Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) Kurucu Üyesi Uzm. Dr.

Fatma Fariha Örengül'ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Şimdi, değerli Başkanım, değerli katılımcılar, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Ben Emine Hanım'ın çalışmalarını dinledim, kendisine özellikle çalışmalarından dolayı çok teşekkür ediyorum ama azıcık söz hakkımı uzatmanızı kendi adıma rica ediyorum. Benim Emine Hanım'dan özellikle cevaplamasını istediğim bir iki soru var, belki kadın ve kadına yönelik şiddet meselesine bakışımızı doğrudan etkileyecek şeyler bunlar.

Şimdi, bir iki şeyi diyaloga girmek istiyorum ama uzar diye girmeden söyleyeyim. Çalışan kadının karşılığı yani istihdamdaki kadının karşılığı Emine Hanım, sizin Başkanı olduğunuz kurumda nedir? Yani ben bunu çok merak ediyorum; “çalışmayan kadın” olması lazım ve çalışan kadının da karşılığı bizde yok; “çalışmayan kadın” değil, bu, doğrudan doğruya “ev hanımı” oluyor. Yani, şurada verdiğiniz rakam, çalışan 21,8 milyon kadın rakamı istatistik açısından doğru mu? Yani, ev hanımları çalışmıyor mu? Sırf merakımdan soruyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Emine Hanımcığım, size söz vereceğim. Bu defa milletvekillerimiz konuşuyor.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Bir de bu işle özellikle uğraşan bir kurum, kuruluş olarak ev hanımlarının ekonomiye katkısını hiç hesapladınız mı? Ev hanımlarının ekonomiye katkısı nedir? Kırsalda ev hanımları inanılmaz işler yapıyorlar, ev hanımı güya; tarlada işçi, bahçede işçi, evinde işçi. Çalışan kadınlara gelince... Benim bir yeğenim evlendi, onun bir küçüğü, küçük yeğenim evlenmedi; sebep de şu: Ablası öğretmen, eniştesi öğretmen; evdeki hiyerarşik düzene baktı, dedi ki “Ben hem çalışan kadın olacağım “Çalışan kadın” ibaresini hep tırnak içinde kullanıyorum, lütfen, onu bir kenara yazın- hem de ev kadını olacağım; iki yükü birden kaldırmaktansa hiç evlenmeyeyim, evimin hanımı olayım.” Gerçekten kızı ikna edemedik.

Bir başka sorum: Çalışan kadınların, istihdam ettiği kadınların harcamalarına maliyet hesaplarına ve cinsiyetlerine -bir de çalışanları genele alırsak genelde kadın mı değil mi- dair bir araştırma var mı, rakamlar bulunuyor mu? “Kadınların en büyük yatırımı çocukları” dediniz. Gerçekten güzel yani şimdi, bence bizim zihnimizde şöyle bir model var gibi geliyor; doğru mu yanlış mı düşünüyorum modelleme hakkında diye yardımınızı rica edeceğim. Kadınlar çalışsınlar ama kadınlar da aynı zamanda başka kadınları istihdam etsinler yani kadın evinde yemek yaparsa ev hanımlığı oluyor, tu kaka oluyor çok özür dilerim ama bir başka hanımı evinde yemek istihdamı için çalıştırır, iş verir, sigorta sağlarsa iş kadını oluyor yani bizim böyle ciddi bir sıkıntımız var.

Bir başka sorum şu: İstihdam sorunuyla alakalı ülkemizdeki sosyolojik değişimlerin etkisini araştırdınız mı? 1980'lerden sonra devlet tarafından kentleşme dayatıldı bu topluma ve bu özel devlet politikalarıyla kentleşmenin kırsal karşısında geldiği rakam üç aşağı beş yukarı yüzde 70'e 30. Bu dengenin ve sosyolojik oluşumun, sosyolojik vakanın kadın istihdamını ne derece etkilediğini düşünüyorsunuz?

Şimdi, buradan ben bir örnekleme yapacağım. Ali Bey çok güzel şeyler söyledi belki zihinlerimiz uyuştu, zihniyet yapımız uyuştu ben ondan hoşlandım ama şunu söyleyeyim: Batı tarzı bir kadın ve kadın istihdamı modelini biz hepimiz önemsiyoruz ve bu topluma uyarlamaya çalışıyoruz; küçücük bir iki değinmeyle geçeceğim. Kölelikle beraber Batı'nın milenyumluk tecrübelerini aktararak kadın istihdamı ve kadın politikaları noktasında geldiği yer acaba bizim ülkemizle ne derece uyum sağlar? Yani önce köleleri istihdam ederken şimdi “işçi” adı altında daha başka birtakım istihdam araçları buldular, onları söylüyorlar. Ve tam konuştuğumuz kadına şiddet konusunda ve özellikle kadına cinsel şiddet

konusunda sadizmelerini, cinsel sapmalarını ve her türlü tatmin vasıtalarını pedofiliye varıncaya kadar ve o pedofilinin en alçakça türlerine varıncaya kadar Uzak Doğu seferleriyle kamufle eden beyefendi ve hanımefendi kılıklı Batılıların... En son Hollywood'ta çıkan skandala sadece dikkat çekerek ben geçmek istiyorum. Harvey Weinstein'in eğitilmiş, ünlü 75 kadına -bunlar bizim televizyonlarımızda hakikaten paralı pullu, itibarlı kadınlar idi- cinsel istismar ve cinsel şiddet uygulamasını, hapishanede tuhaf bir şekilde, izah edilemeyen bir biçimde ölmesini de buraya monte etmek istiyorum. Yani biz "kadının geleneksel rolleri" derken ben bu tabirleri çok seviyorum yani benim anladığım annelik rolü, hem sevdiğim hem sevmediğim öteki tabir ev hanımlığı. Ev hanımlığı tabiri bir açıdan bakarsanız harikulade bir nitelendirme ama çalışan kadın karşısında çalışmayan kadını betimlemesi açısından da hiç hoş bir tabir değildir. Batı, kendini ev hanımlığından kısmen soyutlamıştır ama ev hanımlığını az önce söylediğim gibi, istihdam ettiği -başka demiyorum bakın- başkalarının kadınlarına havale etmiştir. Onların geldiği bu noktada bu formülü alıp ülkeye olduğu gibi uygulamanın neresinin sağlıklı neresinin sağlıksız olduğu noktasında ben sizlerden yardım istiyorum.

Ali Bey güzel şeyler söyledi dedim ondan bir iki notum var. Ben Ali Bey'e birkaç soru soracağım: "Kadının beyanı asıldır." galiba yasada böyle bir ifade yok ama toplum böyle bir ifade kullandı, bunun yasal uygulamasının nasıl olması gerekir ve şu anda nasıl uygulanıyor? Buna dair bize bilgi verebilirseniz sevineceğim.

Bir de nafaka hususu hakikaten bize çok geliyor; ben üzerinde durduğum bir husus olmadığı için sizlerden yine bir hukukçu olarak yararlanmak istiyorum. Bu konuda ne söyleyeceksiniz?

Böyle her duyduğumda irkildiğim bir kelimeyi burada, bu Komisyonunda çok duydum ben, siz güzel ifade ettiniz "sözde namus" kavramı. Ben bu namus kelimesinin, namus mevhumunun sözdesinin nasıl olduğunu doğrusu hakikaten merak ediyorum. Çeviride iyi olduğumuzu, metinde iyi olmadığımızı ben birkaç defa burada söylemiştim, zataliniz de ifade ettiniz. Yani kendi metinlerimizi oluşturuncaya kadar işte böyle namusun içini boşaltmaya, küçümsemeye tahrip ve yok etmeye kalkışmamız kaçınılmazdır. Bu hususta hukukçılarımızın metin oluşturmada biraz daha etkin çalışmalar yapması gerektiği konusundaki görüşlerinizi de ben özellikle merak ediyorum.

KADEM konuşmacısı arkadaşımıza da birkaç sorum olacak: İstanbul Sözleşmesi'nin bağlamından kopararak -tam aldım cümlenizi, harika bir cümle kurdunuz- "Toplumsal çatışmanın öznesi" hâline getirilmesinden rahatsızlığınız hakikaten hepimizin rahatsızlığı. Bu kabul edilebilir bir şey değildir, bütün kadına şiddet kavramını olduğu gibi bir sözleşmeye yüklemek hakikaten kadına şiddet adına yapılabilecek mücadelenin baltalanması anlamına gelmekteydi, bunu gerçekten çok güzel bir şekilde söylediniz. Şiddetin başlamadan önlenmesi için önerileriniz arasında eğitim, toplumsal farkındalık var. Ben bu konuda devlet kurum ve kuruluşlarının yapıp ettiklerini takip edip etmediğinizi, yeterli bulup bulmadığınızı merak ediyorum. Bu konuda bize bilgi verebilirseniz sevinirim.

Uzlaştırmaya herkes şiddetle karşı çıkıyor ve "uzlaştırmamanın olmaması gerektiğini" siz de burada söylediniz ve üstelik dediniz ki "Kanunun münderecatında yok, süratle buraya dercedilmesi lazım." Bu konuda biraz açıklama yaparsanız memnun olurum. Nafaka konusunda sizin de ben düşüncelerinizi merak ediyorum. Aile terapi uzmanlarının bulunacağı merkezlerin oluşturulması teklifiniz tamamen psikiyatrimızın, değerli hocamızın sunumuyla uyuştu. O da "Failin yani şiddet uygulayıcısının acil psikiyatrik muayenesinin ve tedavisinin yapılması gerektiğini söyledi." ki çok önemli.

Ben Fatma Fariha Cengiz Örengül Hanım'a... 4 isimli her ne kadar Başkanımız "Sayın Örengül" dediyse de belki alınganlık gösterir "Cengiz" diye düzeltir mi dedim, müdahale etmediler. Sayın Cengiz Örengül, kanun koyuculara, yasamada öfke saldırganlık ikilemine yönelik net önerileriniz nelerdir? Yani bu, çok ciddi bir soru olarak ortaya çıktı sunumunuzdan. Başkanım da ifade etti kanun koyuculara

yasamada öfke saldırganlık ikilemine yönelik net önerileriniz var mı, neler diyeceksiniz? Keşke siz medya temsilcilerini çağırdığımızda burada olsaymışsınız. Sayın Başkanım... Yani “Medyada yer alan şiddet haberlerinin bir hafta on gün boyunca tekrarlandığına dair izlenimlerinizi aktardınız.” Medya mensuplarına biz bunu bir türlü kabul ettiremedik, onların sürekli söyledikleri “Hayatta ne varsa ekranda o olur.” şeklinde bir tanımlama idi. Bunun nasıl ciddi bir travmaya sebep olduğunu ortaya koyduğunuz için ben size özellikle teşekkür ediyorum.

Birkaç sorum daha olacak, bitiriyorum.

Şiddetin ön belirtileri ortaya çıktığında saldırganlığa dönmeden şiddeti azaltmanın veya yatıştırmanın yöntemleri hakkında ne söyleyebilirsiniz? Şöyle bir şey var mı ben özellikle merak ettim; kişinin koşarken yürüyüşe geçmesi, yürürken oturması, otururken uzanması veya dinlenme pozisyonlarına değişik şekillerde geçmesi öfkeyi saldırganlık hâline gelmekten alıkoyucu bir etki sağlıyor mu? Ve bu benim özel sorum Sayın Başkanım, Komisyon üyesi olarak sormuyorum bunu, ilahiyat hocası olarak soruyorum çünkü bunu ben anlatırken kullanmak istiyorum. Bunun yöntemi bize yüzyıllar öncesinden verilmiş, bu yöntemin bugün siz psikiyatri açısından doğruluğunu onaylamış olacaksınız, bu benim için çok önemli. “Öfke içte tutulursa hastalık, dışa yansıtılırsa saldırganlığa sebep olur.” diyorsunuz ve “Karamsarlık, alaycılık, kaçınma, zıtlasma, pasif agresif davranış şeklinde ön belirtileri vardır.” dediniz. Bu ön belirtiler ortaya çıktığında öfkeyi saldırganlığa dönüştürmeden nasıl önleyebiliriz? Bu konuda da katkılarınızı bekliyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Bey, çok teşekkür ederiz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Soruyu sorduk kaçıyor gibi olacak ama yoklama isteniyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanlarım, bir on dakika ara verelim. Komisyonumuz çalışmalarına devam edecek ve sorular da Hacı Ahmet Bey, on dört dakika... Yani ben yokken Tuba Hanım’ın göstermiş olduğu müsamahanın faydası...

On dakika ara veriyoruz yoklamaya katılmak üzere.

Teşekkür ediyoruz.

Kapanma Saati:15.51

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.15****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli arkadaşlar, hemen oturumumuzu açıyorum ve 2’inci sözü Esin Hanım’a veriyorum.

Buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli misafirlerimiz, Komisyonumuza hoş geldiniz, sunumlarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Sunumlarınızın da büyük çoğunluğuna katıldığımı ifade etmek istiyorum.

Benim de kısa kısa sorularım olacak, çok da fazla uzatmak istemiyorum.

Sorum Ali Bey’e olacak. İstanbul Sözleşmesi’nin bağlamından koparıldığına, evet, ben de katılıyorum. Bir ifadenizde şunu söylediniz: Satır aralarında bazı bölümlerin olduğunu ve bundan dolayı rahatsızlık duyduğunuzu söylediniz, Somut olarak bize birkaç tane örnek verebilir misiniz?

Yine, ben de Emine Hanım’ın şahsında girişimci kadınların olması ve kadının iş hayatında yerini alabilmesi gerektiğini ve bizlerin de destek olması gerektiğini düşünenlerdenim. Çalışan kadın, ev hanımı ayrımı yapıldı. Aslında şuna da not düşmek gerekiyor, hani “çalışan kadın” derken, işte avukat olsun, doktor olsun, öğretmen olsun, eczacı olsun aslında tüm kadınlar aynı zamanda ev kadınlığı görevini de ifa ediyor yani bunu da iyi ayırt etmek gerekiyor. Yani ben bir milletvekiliyim ama evime geldiğim zaman hem bir anneyim hem de ev kadınlığı görevimizi yapmak zorundayız. Yani işte bir şey dökülüyor “Kusura bakmayın, ben milletvekiliyim –evdeyim- ben bunu toplamam.” gibi bir şey hiçbirimiz demiyoruz. Ev kadınlarının yapmış olduğu vazifeleri, görevlerini aynen yapıyoruz; yemek de yapıyoruz, temizlik de yapıyoruz, ütü de yapıyoruz yani aslında ev kadınlığı vazifelerimizi ihmal etmediğimizi düşünüyorum.

Kadınların da yine... Dün Başkanımızla sohbet etme imkânımız oldu. Ben kendi ofisimden örnek verdim; ben mali müşavirim ve Konya’da muhasebe ofisim var ve bütün çalışanlarım kadın. “Bir iki tane erkek stajyer bari alın.” diyorum ama hepsi kadın. Ağır bir sektör; yeri geliyor, gece yarısına kadar çalışılıyor ama şunu yapıyoruz: Yanımda çalışan kadınların büyük çoğunluğu evli, büromuzda 3’üncü bebeği büyüttük biz. Büromuzun bir odasını bir bebek doğduğu zaman ya da doğmasına yakın hemen organize ediyoruz, beşik koyuyoruz, halı koyuyoruz, orada annenin ve bakıcısının rahat edebileceği bir ortam hazırlıyoruz. Büromuzda çalışan kadın altı ay boyunca... Yani bebek altı ay sonra ek gıdaya geçiyor, ek gıdasına geçinceye kadar bakıcısı yani büyük ihtimalle bu, annelerden bir tanesi oluyor, ya eşinin ya kendi annesi oluyor yani ofisimizde altı ay boyunca bir bebeği bakıcısıyla birlikte misafir ediyoruz ve onun huzurunu yaşıyoruz. Aslına bakarsanız, bu, tüm işverenler açısından desteklenmeli yani “Bir kadın olduğun için sen doğum yaparsın, sen anne olursun ve işten altı ay, bir sene uzaklaşırsın.” mantığı bence engel olmamalı diye düşünüyorum.

Fariha Hanım’a bir sorum olacak. Fariha Hanım, çok güzel bir sunum yaptınız, bizim için de çok değerliydi ve yapmış olduğunuz o biyolojik açıklamalar beyinle ilgili, çok önemliydi. Öfkeli davranışın üç sebebini belirttiniz ve dediniz ki: “Birincisi, mizaçtan kaynaklanan saldırgan davranışlara yatkınlık.”

Son zamanlarda bir dizi vardı, yayından kalktı, yanılmıyorsam “Kâğıt Ev”di ismi ve orada bir cinayet geninden bahsediliyordu yani cinayet işleyen bir kız çocuğu anlatılıyordu ve gende bulunan bir özellikten dolayı yani genetiksel olarak böyle bir genin olduğu belirtilmişti ve ben o dönemde böyle bir geni ilk defa duymuştum, şöyle bir bakayım istemiştım. Şimdi, baktığınız zaman da İsveç’te Karolinska Enstitüsünde araştırmacılar hapisane mahkûmları üzerinde bir dizi test yapmışlar; sonuçlarda ise cinayet dâhil olmak üzere şiddet suçlarının MAOA ve CDH13 adı verilen genlere sahip olduğunu tespit etmişler ve özellikle de moleküler psikoloji dergisinde bu bulgular yer almış. Sizin de bununla ilgili herhangi bir çalışmanız oldu mu? Gerçekten şiddet ve cinayetle ilgili genetik olarak bu tarz davranışlar var mı? Biz psikolojide “id” deriz, onu baskılamak ya da iyi ya da kötü insan olma sizin sonradan öğrendiğiniz, eğitiminiz ve kendinizi bastırmanızla ilgili bir şeydi. Gerçekten böyle bir gen var mı, sizin bu konuda çalışmalarınız var mı?

Bu kadar benim sorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kara, çok teşekkür ediyorum.

Hemen sözü Başkan Vekilimiz Tuba Hanım’a veriyorum.

Sayın Çokal...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Çok teşekkürler Başkanım.

Öncelikle sunumlarınız için teşekkürlerimi sunuyorum.

Ben de Komisyonumuza yönelik yapılan tavırla ilgili tutanaklara geçmesi açısından bir iki cümle söylemek istiyorum. Bu Komisyondan ilk ayrılan CHP oldu. CHP İstanbul Sözleşmesi’nden ayrılmaya gerekçe yaratıldığı iddiasıyla ayrıldı. CHP, Atatürk’ün mirasçısı olduğunu iddia eden bir parti. CHP ve Komisyondan ayrılan diğer partilerin bu tavrı kadına yönelik şiddet sorununu bir sözleşmeye indirgemekte, bu da bunun başka çözümü yok demektir, kocası savaşırken devlet yöneten Türk kadını seçeneksizliği mahkûm etmektir -devlet geleneğimiz, her koşulda sorun tespiti ve çözüm bulmaya yöneliktir- başkalarının desteği olmadan biz sorunumuzu çözemeyiz demektir, her daim himaye arama demektir. Rahmetli Mustafa Kemal Atatürk’ün seçeneksizlik ve himaye dayatılan bir ortamda kendi milletinin çözüm arayışına öncülük ettiği bir mücadeleyle kuruldu bu cumhuriyet. Türkiye Cumhuriyeti devleti ve bizler farklı koşullara, farklı sorunlara yönelik değerlendirme yapabilme ve farklı seçenekleri değerlendirebilme kabiliyetine sahibiz diyorum.

Benim öncelikle İslam Dünyası STK’ları Birliği’ne bir iki sorum olacak. Kadına şiddet sadece bizim ülkemizin sorunu değil tüm ülkenin, tüm dünyanın sorunu; gelişmiş ülkelerde de, gelişmekte olan ülkelerde de, geri kalmış ülkelerde de kadına karşı şiddetin farklı boyutlarını hepimiz görüyoruz. Şunu sormak istiyorum: Birçok ülkede faaliyet yapan üyeleriniz var, İslam dünyasında kadına şiddetle ilgili yapılan çalışmalar var mı? Bize farklı ülkelere örnekler verebilir misiniz?

Bir diğeri, sadece bilgilenecek için KAGİDER’e özellikle sormak istiyorum. Yani özellikle kadın kooperatiflerini, kadınların ekonomik hayatın daha fazla içinde olmasını hepimiz önemsiyoruz. Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan tüm çalışmalarda da ekonomik bağımlılık karşımıza çıkıyor. Kadın girişimcilerinin desteklenmesi konusunda hepimiz birtakım çalışmalarda bulunuyoruz. Ben sizin çalışmalarınızla ilgili bilgi almak istiyorum, hani kooperatifler üzerinden çalışmalarınız nasıl? Bu konuda bilgi verirseniz çok memnun olurum.

Sunumlarınız için tekrar çok teşekkür ediyorum.

Saygılar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Çokal, çok teşekkür ediyorum.

Yelda Hanım...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli katılımcılar, öncelikle hepiniz hoş geldiniz, sunumlarınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Benim üç sorum olacak; ilk sorum, KADEM'den gelen Sayın Canan Hanım'a -doğru söyledim sanırım- olacak. Sayın Canan Hanım, sizlerin şu ana kadar yürüttüğünüz, ülkenin her tarafında yürüttüğünüz çalışmaların sonucunda bölgelere ve hatta illere göre özel önem arz eden ve Komisyon raporunda da yer almasını önemli gördüğünüz sorunlar ve buna ilişkin yaklaşımlarınız nelerdir? Sizlerin tespitlerini ve bakış açılarını çok önemsiyorum; ilk sorum KADEM'eydi.

Diğer sorum KAGİDER Başkanımıza olacak, siz de tekrar hoş geldiniz. Kadına yönelik şiddetle mücadelede medyanın dönüştürülmesine yönelik kamu, STK, akademi ve medya iş birliğinde öncelikler ve ivedi olarak ele alınması gereken hususlar sizce nelerdir? KAGİDER olarak fikrinizi merak ediyorum.

Bir diğer sorum Uzman Doktor Fatma Hanım'a. Sunumunuz için teşekkür ediyorum, gerçekten benim de çok ilgimi çekti. Bir doktor ve psikiyatr olarak sunumunuzu özellikle bizim gibi milletvekillerine ve vatandaşa basit bir dille anlattığınız için de teşekkür ediyorum. Genelde tıbbi bir dil kullanılıyor ve biraz zorlayıcı oluyor sunumlar ama teşekkür ediyorum kısa ve öz bir sunum yaptınız. Antisozyal kişilik bozukluğundan bahsettiniz; evet, bunu dönem dönem çok duyuyoruz ama son dönemde de bipolar bozukluk çok gündemde, onu daha çok duyuyoruz, özellikle dizilerde, filmlerde bipolar, bipolar... Peki, antisozyal kişilik bozukluğu ile bipolar arasında fark var mıdır? Bipolar olan bir kişide şiddet eğilimi var mıdır ya da bipoların sonu nereye gider? Bunu merak ediyorum.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Yelda Hanım'a çok teşekkür ederim.

Hayati Bey; ilk söz Hacı Ahmet Bey'indi; son sözü Hayati Bey'e verelim.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan, çok sağ olun.

Katılımcılara hoş geldiniz diyorum, sunumlarınız için de çok teşekkür ediyorum efendim, sağ olun.

Kadına şiddet konusunda en temel sorun ve en bariz ayıp kadının bir insan olduğu gerçeğinin unutuluyor ve umursanmıyor oluşudur. Kadının yok sayıldığı, hor görüldüğü ve dışlandığı toplumlar ilkel toplumlardır ve geridirler. Kadın ailedir, kadın annedir, kadın vatandır, kadın ülkedir, kadın toplumun aynasıdır ve kadın gelecek nesillerin teminatıdır. Kadınlarımızın artan sorunları, şiddete, tacize ve tecavüze maruz kalması hepimiz açısından ayıp ve utanç kaynağıdır. Kadına yönelik şiddet durdurulmalı, katilleri ve şiddet faillerini toplumdan uzaklaştırmalıyız; hapis hapis, idam idam; gereken neyse o yapılmalıdır. Hukuki, siyasi, tıbbi, vicdani, ahlaki tedbir ve cezalarla şiddetin kaynağını kurutmalıyız.

1934 yılında dünyanın birçok ülkesinden önce Türk kadınının seçme ve seçilme hakkını kazanmasını sağlayan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi “Şuna inanmak gerekir ki dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir.”

Bu konuda sunumların bir kısmını dinledim, onu da söyleyeyim, bir kısmını işlerimden dolayı dinleyemedim. KAGİDER Başkanı Sayın Emine Hanım'a, Emine Erdem Başkana bir sorum olacak konuyla ilgili. KADES sisteminin -yani KADES sistemi çok önemli, çok çok önemli bu konuda yaygınlaşması için ne gibi çalışmalar önerirsiniz?

Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Değerli Vekile teşekkür ediyorum.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Ben de teşekkür ederim Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, teşekkürler.

Hemen sözü bu defa sondan başlamak üzere KASAV’a vermek istiyorum.

Fatma Hanım, buyurun, söz sizde.

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Teşekkür ediyorum.

Toparlayarak cevap vermek istemiştım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, istirhamım.

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – İnşallah bir şey atlamam.

Şimdi, öfke duygusundan bahsettik. Aslında öfke duygusu dediğimiz şey bir şeylerin yoluna gitmediğini bize bildiren bir iç sinyal sistemi yani öfke duyduğumuz zaman bir şeye yoluna gitmediğini fark ediyoruz ve burada öfkelenen kişi var ama bir de bu kişiyi öfkeliendiren durumlar var. Bunun psikoterapistinde bu öfkeliendiren durumların tespit edilmesi gerekiyor. Bu kişiyi ne öfkeliendiriyor, hangi davranışlar ya da hangi durumlar? Bunun kesinlikle psikoterapide araştırılması gerekiyor, kişinin bunun farkına varmasının sağlanması gerekiyor.

Bir diğer durum, bu psikoterapilerden biraz bahsetmek istiyorum. Psikoterapilerinde, bu öfke psikoterapilerinde öfke patlamasının nedenleri ve bunun kişinin -dedik ya- fizyolojik birtakım değişiklikler oluyor. O sırada; kalp atışı artıyor, kan basıncı artıyor, bazen baş ağrısı oluyor, farkına varmasını sağlıyoruz ilk başta, bunun öfke olduğunun tanımını yapmasını sağlıyoruz ve daha sonra da bunun yani süreçlerin aslında öfke sürecinin farkındalığını artırmayla ilgili psikoterapiler oluyor bu. Bu psikoterapilerin yapılandırılmış bir şekilde yapılması çok önemli. Mesela, bana gelen hem danışanlar hem hastalarım açısından dışarıda psikoterapiye yönlendirdiğim zaman bu kişileri, bazılarının sohbet ortamında geçtiğini öğreniyorum yani sohbet psikoterapi değildir ya da psikoterapide ama hiçbir zaman sohbet etmek değildir ya da “İçini bana dök.” demek değildir. Bunun eğitimsel bir yönünün olması gerekiyor; o yüzden yapılandırılmış olması çok önemli. Bu sebepten dolayı bunun bir üniversite ayağının olmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Öfke kontrolünde işe yarayan davranışları sordunuz. Bu terapinin bir parçası, bu, kişiye öğretilir. Bunların birkaç tanesini saymak istiyorum: Bulunduğu ortamı değiştirmek, telkin etmek, başka işlerle meşgul olmak, nefes egzersizleri, yürüyüş yapmak, abdest almak, müzik dinlemek, temiz havaya çıkmak gibi birtakım öneriler var. Bu, kişiden kişiye değişiyor yani herkeste aynı şeyler işe yaramıyor. Dediğim gibi, yine, bu terapinin bir parçası olarak kişide hangisi işe yarıyor bunun farkına varması lazım.

Bir de bu psikoterapilerde işe yaramayan birtakım davranış örüntüleri var, ben aslında bu bağlamda onlardan da bahsetmek diyorum. Mesela, öfkeli anda konuşmaya devam etmek, meselenin üzerine gitmek, o konuyu sürdürmek, suçlayıcı bir dil kullanmak, tahrik etmek, söylenmelere devam etmek, aynı ortamda bulunmaya devam etmek ve kişinin karşısındaki hakkındaki olumsuz düşünceler. İşte, bu psikoeğitimlerde bunların hepsinin öğretilmesi gerekiyor. Dedik ya, bu öfke ortaya çıkmadan önce, işte, saldırganlık davranışı ortaya çıkmadan önce çünkü ilişki problemlerinden bahsettiğimiz zaman aslında

sağlıklı insanlardan bahsetmiş oluyoruz, ilişkinin süreci içinde saldırganlaşmaya başlayan insandan bahsediyoruz. Bu kişilerin bu psikoterapi eğitimlerinde bütün bunların eğitimlerini alması gerekiyor. Bunlar hep bu eğitimin parçaları.

“Net öneriler” demiştiniz, aslında onunla ilgili biraz bahsetmiş oldum ben. Yani 2’ye ayrılmalı; koruyucu önlemler, ikincisi ise eylem gerçekleştikten sonra alınacak önlemler. Koruyucu önlemler eğitim ağırlıklı genellikle ve evlilik öncesi eğitimler de bunun içinde. Şiddet eylemi gerçekleştikten sonra alınacak olan önlemler ise birazcık daha muayene, birazcık daha hastane ya da işte denetimli serbestlikle tedavinin devam etmesi ya da kişiye engel olma, belki geçici olarak tutuklu tutma gibi davranışları içerebilir. İkisinin farklı olduğunu söylemem gerekiyor.

Cinayet geninden bahsetmişsiniz. Şimdi, şöyle açıklayabilirim bunu: Psikiyatride ve psikolojik rahatsızlıklarda, evet, biz genlerden bahsediyoruz ama hiçbir gen bir insana bir şeyi yaptırtamaz. Bu genin aktif olması için çevresel durumların devreye girmesi lazım ve bunu tetikleyici olayların olması lazım. Bunu şöyle açıklayabilirim: Bizim bir hastalığımız var, şizofreni. Yani biraz kötü algılanan bir rahatsızlık, bundan bizim hastalarımız da çok mağdur; onu belirtmek istiyorum aslında çünkü hayatında hiç saldırganlık davranışı göstermeyen şizofreni hastaları çok fazla. Yani burada da yine antisosyal eğilimi olan şizofren hastaları daha saldırgan olurken, bunun yanında hiç saldırganlık göstermeyen bir sürü hastamız var. Ama çok belirgin bir bozukluk olduğu için birçok çalışmalar yapılmış bununla ilgili. Tek yumurta ikizlerinde yapılan çalışmalar var. Yani tek yumurta ikizi demek, iki kişinin bütün genleri yüzde 100 aynı demek. Bu kişiler daha sonra başka ailelere evlatlık veriliyor. Bir ailede yetişen kişi şizofreni olurken, bir diğer ailede yetişen kişi kesinlikle şizofreni olmuyor hayatı boyunca. Şimdi, o yüzden gerçekten çevresel etkenler çok önemli, bu davranışları ortaya çıkaran tetikleyici durumlar çok önemli. Bunlar kişiden kişiye, durumdan duruma değişen tetikleyici durumlar, o yüzden kişi bazında ele alınması lazım, genelgeçer şeylerden bahsetmek çok mümkün değil. Mesela, bir kişi askere gittiği zaman oradaki baskı ortamında psikotik bozukluk ortaya çıkarırken, bir başka kişi yine askerde çok daha ağır şartlarda askerliğini yaparken hiçbir psikopatoloji ortaya çıkarmayabiliyor. Bu, kişinin kendi içindeki bu durumu anlama, hazmetme, bunlarla mücadele edebilme yetenekleriyle de alakalı tabii ki.

Bu bağlamda bir şeyden daha bahsetmek istiyorum aslında, sığınmaevleri. Şimdi, şöyle: Ben gerçekten sığınmaevlerinde kalan çok kadın muayene ettim çünkü yardımcı olmak istediğim için çok uzun zamandan beri bunu yapıyorum. Mesela, bu psikotik bozukluk hastalarını yine örnek vereceğim. Daha önce, bu hastaların işte saldırgan olduğu, asla tedavi edilemeyeceği, asla topluma kazandırılmayacağı inancıyla bunların hayatları boyunca bir hastanenin kapalı servisinde tedavi edilmeye çalışıldığı dönemler olmuş eski zamanlarda, oysa biz şu anda biliyoruz ki bu insanları kendi ortamlarında, kendi evlerinde, kendi mahallelerinde tedavi etmeye çalışmak çok daha etkin ve bu, gerçekten hastane yatışlarını da azaltıyor. Sığınmaevlerindeki kadınların avuç avuç ilaç yuttuklarını biliyorum. Terapiye alamıyoruz çünkü sürekli yer değiştiriyorlar, sürekli bir doktora gelmeleri mümkün değil. O sebepten dolayı bunların mümkün olduğu kadar yani gerekli koşullar sağlanarak tabii, çok patolojik aileler olduğunu biliyorum ama eğitimin her şeyi birazcık daha mümkün kılabileceğini düşünüyorum. O yüzden belki de bir aile bütün olarak terapiye alınmalı diye düşünüyorum. Kişileri izole etmenin, belli yerlerde tutmanın uzun planda onların ruhsal anlamda sağlıklı olabileceklerini çok düşünmüyorum çünkü işlevsellik çok önemlidir, üretebilmek çok önemlidir, bu sadece para anlamında değil, bulunduğu yerde işini iyi ve mutlu yapabilmek çok önemlidir. Bu kadınların mutlu olmadıklarını görüyorum.

Dizi ve film ben hiç izlemiyorum, senelerdir hiç televizyon izlemiyorum daha doğrusu, haberler de dâhil. Kendim bütün her şeyi sosyal medyadan kendi kontrolümde takip etmeye çalışıyorum çünkü zamanımı bu şekilde yönlendirmenin daha verimli olduğunu düşünüyorum. O yüzden karakterler hakkında bir bilgim yok.

Bipolar bozukluk hakkında bilgi verebilirim. Kişilik bozukluğu değil, bipolar bozukluk aynı şizofreni gibi, aynı depresyon gibi biyolojik bir rahatsızlık, ataklarla giden bir rahatsızlık. 2 tane üniteden oluşuyor: Birincisi, manik dönem, kişilerin çok coştukları, enerjilerinin arttığı, bazen sonunu hiç düşünmeden birtakım davranışlarda bulundukları bir dönem; bir de depresyon dönemleri var. Bipolar derken 2 kutuplu diyoruz zaten; bir depresif, bir de manik dönem. Manik dönemde çok tehlikeli işler yapabiliyorlar -dediğim gibi- sonunu düşünmedikleri için. O dönemler akıl sağlıklarının bozulduğu dönemler, ona yönelik tedaviler yapıyoruz. Antisosyal kişilik bozukluğu kişilik bozukluğu, gerçekten o bir hastalık değil. Çünkü hastalık olması cezai müeyyideleri hafifleten bir durumdur yani bunlar öyle değil, burada bir kasıt var, antisosyal kişilik bozukluklarında bir kasıt var. Bipolar bozukluk bir rahatsızlık.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Rahatsızlık...

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Evet, hastalık, ruhsal bir hastalık ve ilaçla biz bunların remisyona girmelerini sağlıyoruz, iyileşmelerini sağlıyoruz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bipoların sonunda -az önce dediğiniz gibi- bir şey oluyor mu yani şiddet eğiliminde olan oluyor mu o atak dönemlerinde?

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Evet, oluyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Fatma Hanım, çok teşekkür ediyoruz.

KADIN SAĞLIKÇILAR EĞİTİM VE DAYANIŞMA VAKFI KURUCU ÜYESİ UZM. DR. FATMA FARİHA CENGİZ ÖRENGÜL – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hemen KADEM’e, Canan Hanım’a...

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Şöyle: Biz KADEM’le anlaştık, benim uçak biletim var, benden sonra...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, yakmayalım o zaman.

Ali Bey, buyurun.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Konya Vekilimizin sorusuna kısaca cevap vermek istiyorum. Şimdi, evet, kanunlarımızda açıkça “Kadının beyanı asıldır.” diye bir madde bulunmuyor fakat bu manaya gelen çok daha açık maddeler var. Mesela, bizim 6284 sayılı Yasa’nın 8’inci maddesinin (1)’inci fıkrası “ilgilinin talebi üzerine” diyor; (3)’üncü fıkrasında “herhangi bir delil ve belge aranmadan” tabiri olduğu için ve burada da talepte bulunan taraf bayan olduğundan dolayı kadının beyanı hiçbir belge ve bilgi aranmadan, delil aranmadan kabul edildiğinden böyle bir tablo var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ali Hocam, 6284’te bahsettiğiniz madde, ilgili madde “ilgili” diyor.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Tabii, “ilgili” diyor ama bu ilgili kişi genelde bayan olduğu için ister istemez iş oraya gidiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ali Hocam, Kıymetli Başkanım, “ilgili” dendiği anda bu, kadın olur, erkek olur, yaşlı olur, genç olur, kaynana olur, gelin olur, çocuk olur, ailenin içerisindeki tüm kişileri kastediyor.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Elbette.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama mağduriyet yaşayan büyük bir oranda kadın olduğu için yoruma açık olan bu kavram direkt olarak kadının beyanına dönüştürülüyor. Yani erkekler bu alanda çok yoğun mağduriyet yaşamış olsaydı erkeklerin beyanı esas olmuş olacaktı.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Öyle olacaktı ama fiiliyatta olan tablo bu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dolayısıyla oradaki mağduriyeti sizin özellikle ifade etmenizden memnuniyet duyuyorum.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Tabii, ben buradaki konuşmamda da söylemiştim, dedim ki: Kanun lafızları lafzının elverdiği oranda yorumlanır. Sonuçta, buradaki ilgili kişi, belki yüzde 99,9 nispetinde maalesef erkeklerin uyguladığı şiddet söz konusu olduğu için hanım kardeşlerimiz tarafından kullanılan bir yapı oluyor. “Nereden bu kadar meşru oldu bu?” denirse, kadının beyanı? Siyasi ilgililerin, maalesef, dilinde özellikle “Kadının beyanı asıldır.” söyleminin de bu algıya zemin hazırladığına ben dikkat çekiyorum.

Nafakayla ilgili şeye gelince yani ben burada, Öznur Hanım, özellikle bir bilen milletvekili olarak sizlere, kendi konuşmamda da buna değinmek istedim. Bakın, İslam fıtrat dinidir. Biz, bu kurallardan uzaklaştığımız nispette hangi düzenlemeyi getirirsek getirelim, bakın, İslamiyet’in düzenleme getirdiği bir konuda, daha adil, daha sürdürülebilir, daha kalıcı bir sonuç almamız mümkün değil. Şimdi, nafakayla ilgili İslamiyet’in getirdiği bir kural var -ben hukukçuyum ama aynı zamanda ilahiyat mezunuyum; hocam, kendisi ilahiyat hocası, bizden çok daha iyi bilir konuyu- nafakayla ilgili İslam hukuku diyor ki: Bir kadın evlenirken mihrimuaccel ve mihrimüeccel namında 2 tane tazminat talep edebilir. Bu mihrimüecceli İslam dünyası o kadar uyguluyor ki. Bakın, bugün Osmanlı aile kararnamesi hâlâ meriyette olan, yürürlükte olan İslam ülkeleri var, o Mecelle’nin ahkâmıadliyesi tabir edilen o kanun maddelerini bire bir uygulayan ülkeler var. Şimdi, adam diyor ki: “Ben boşanma hâlinde 50 bin dolar buraya tazminat koyuyorum.” Mihrimüeccel, bakın, bu, caydırıcı bir unsur, elinizi kolunuzu bağlayan hiçbir şey yok. Kadının nikâhı kendi elindeyken şimdi bizim mal sözleşmesiyle yaptığımız protokol nasıl nikâh akdi esnasında taraflara tanınan bir opsiyon ise aynı opsiyon aynı şekilde kadına evlenirken de tanınabilir.

Şimdi, biz ne yapıyoruz? Normalde İslam’ın öngördüğü üç aylık nafaka miktarını, adam belki üç ay evli kaldı, ömür boyu nafakaya çeviriyoruz ve bu kararı verirken çok rahat bu kararı icra ediyoruz. Bir tasavvur edin, olabilir, insanlar yanlış bir karar verdiler, evlendiler bir şekilde ama arkadan, diyelim ki, boşanma vaki oldu, neden bir insan kendisine yabancı olan bir kadına ömür boyu nafaka vermekle mükellef olur? Yine burada kantarın topuzunun kaçırıldığını görüyoruz. Sosyal devlet anlayışıyla hareket edeceksek kadının mağduriyetinin kocadan değil, sosyal devlet ilkeleri içinde devletten tazmin edilmesini öngörmemiz lazım gelir. Hani bizim zaman zaman çıkardığımız af kanunları var ya, kimin hakkını kimin adına affediyorsunuz, bu da çok tartışmalı bir konudur. Ben çok cesur görüyorum bazı adımları. Şimdi nafakayla ilgili bir konuyu Sayın Hocam sorduğu için açıklama ihtiyacı hissettim.

Biz, tabii bugün laik, demokratik bir cumhuriyette yaşıyoruz. Şunu kastetmiyorum: “Getirin, bire bir İslam’ın hükümleri neyse bunları uygulayın.” Ama şunu çok iyi bilin: Kendi inisiyatifiniz çerçevesinde hukuki anlamda yorum getirebileceğiniz yerlerde fitrat tabanlı ve sonuç odaklı yorum istiyorsanız mümkün olduğu kadar bu konuya yaklaşmanızı tavsiye ediyorum. Hukuk fakültesi öğrencisiyken, 3’üncü sınıfta miras hukukunu görürken bir hocamızın söylediği anekdotu fikir vermesi için burada paylaşmak istiyorum: Şimdi, Canan Hanım da bilir, bizim miras hukukundaki takip ettiğimiz sistemle İslam hukukundaki miras hukukunun sistemi aynı değildir; birisinde zümre sistemi varken ötekinde asabe dediğimiz bir sistem vardır, zevil erham dediğimiz, arkada uzantısı olan teknik detayları var. Bana hocanın biri dedi ki: “Şu ihtimalde, İslam hukukunun getirdiği yapı akla, mantığa, vicdana çok daha muvafık iken biz eski hukukun izini silmek için onu da böyle kabul ettik.” Şimdi, tabii, burada kanun koyucu olarak sizler bir misyon icra ediyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi halkın iradesinin şekillendiği yer. Buralarda gerçekten çözüm istiyorsak bizim kadim medeniyet anlayışımızın ortaya koyduğu değerleri göz önünde tutmanızı bir vatandaş olarak sizden talep ediyorum; ayrıca, samimane bir dostunuz olarak da tavsiye ediyorum çünkü herkes bu dünyada yaptığı şeylerin, adımların hesabını öbür tarafta verecek.

Şimdi, bir başka konu, uzlaştırma konusu. Tekrar, bakın, bir ayetikerimeyi örnek vermek istiyorum, Cenab-ı Hak diyor ki: “Kadın tarafından bir hakem, erkek tarafından bir hakem gerçekten tarafları barıştırmak için bir araya gelirlerse Allah onlara muvaffakiyet verir.” Ya, şimdi, biz uzlaştırmayı bir suç olarak görüyoruz yani kadının iradesine müdahale olarak görüyoruz. Hâlbuki, Canan Hanım da konuşmasında bahsetti, diğer arkadaşlar da kısaca değindiler, adliyelerde neden bir uzlaştırma komisyonu tesis edilmez, niçin orada bir psikolojik danışman, bir ilahiyatçı neden istihdam edilmez? Niçin bozulmak üzere, yıkılmak üzere olan bir yuvanın kurtulması için bir gayret sarf edilmez de bu, kadının iradesine müdahale olarak değerlendirilir? Yani biz, yıkılabilecek kadar yuvalar yıkılsın diye mi bakacağız yoksa kurtarabildiğimizi kurtarmak kâr diye mi bakacağız? E, bize bugüne kadarki kadim medeniyetimiz bunu söylerken maalesef İstanbul Sözleşmesi bunu böyle söylemiyordu.

Satır aralarından bahsetti Sayın Vekilim. Bakın, İstanbul Sözleşmesi’nin 4’üncü maddesinin 3’üncü fıkrası diyor ki: “Taraflar devletler, cinsel yönelim gözetmeksizin bu anlaşmanın uygulanmasını güvence altına alır.” Sayın Vekilim, hatırlarsanız LGBTİ’yle ilgili son dönemlerde çok ciddi anlamda yükselen bir trend var. Buna Katolik dünyanın da ciddi anlamda karşı çıktığını yakinen biliyoruz. Bizim aile enstitüsü ekseninde, özellikle kiliseyle de çok ciddi temasımız var. Batı dünyasının da temelde bu temel dinamiklere aykırı olarak gördüğü bir konuyu, bizim İstanbul Sözleşmesi’ne dayanarak bugün LGBTİ eğilimi olan kişiler, şahsi kalmak kaydıyla kendi sorunudur bizi ilgilendirmez ama toplumsal bir etkinlik adına talepte bulunarak nikâhlarını isteselerdi bunu yapabilecek hukuki altyapıya sahiplerdi. Bakın, tekrar söylüyorum, hiçbir uluslararası sözleşmenin Anayasa’ya bile aykırılığı iddia edilemez. Şimdi, siz bir sözleşme imzalıyorsunuz, satır aralarına dikkat etmeden imzalıyorsunuz bunu ve ondan sonra bir bakıyorsunuz ki, orada diyor ki: “Bu adamın cinsel yönelimi sizi ilgilendirmez ve sen bunun güvencesini sağlamakla sorumlusun ve sen bunun altına imza atıyorsun.” Ve bugün GREVİO’nun icra ettiği fonksiyon da bunun arka planını takip meselesiydi yani ne kadar uygulanıyor bu protokol, bunun takibi içindi.

Bakın, 12’nci madde de diyor ki: “Taraflar, kadın ve erkek için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan ön yargıları, örf ve

âdetleri, gelenekleri ve her türlü farklı uygulamaları ortadan kaldırmak amacıyla kadın ve erkeklerle ilişkin sosyal ve kültürel davranış modellerinin değişimi için gerekli tedbirleri alır.” Yani şimdi burada, şu tabirden ne anlıyorsunuz: “Alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan ön yargılar” Yani bugüne kadar bizi biz yapan, medeniyet değerlerimiz adına bildiğimiz ne varsa -bunlara örf dedi, âdet dedi, 5’inci fıkrada da sözde namus tabiri var- “Bunların hiçbirisi şiddetin gerekçesi olamaz.” diyor.

Demin arada, bir hukukçu arkadaşımla konuşuyordum siz seslendiğinizde. Şimdi, bir kadın zina ettiği zaman, kocasının herhangi bir onu öldürme hakkı var mıdır İslam hukukunda? Yoktur. E, şimdi, bakın, İslam hukukunun bu kadar açık bir hükmü varken, en uç örnekte bile kadına yönelik cinayet işleme hakkı tanımıyorken peki, biz bunu, şiddeti bu tarzda yorumlarken... Yani psikolojik şiddet tanımına getireceğim konuyu. Sadece cinayetten, sadece dövmekten, sövmekten ibaret değil, İstanbul Sözleşmesi bir taraftan psikolojik şiddeti bizim önümüze koydu. Şimdi, Sayın Vekilim, çok özür dilerim, bir kız çocuğunuz olsa ve siz onu uygunsuz bir tavır içinde görseniz ve kızınızı uyarsanız, deseniz ki: “Böyle hareket etmeni annen olarak, baban olarak doğru bulmuyorum. Senin şu şu işlerini yapmana katılmıyorum.” Ve bunu engellemek için teşebbüs etseniz, çocukla şu konuşmanız bile, açık konuşuyorum, hukukçu olarak söylüyorum, İstanbul Sözleşmesi ekseninde çocuğunuza psikolojik şiddet uyguluyorsunuz ve 6284 sayılı Yasa bu şiddeti cezalandırıyor.

Şimdi, iktidarda malum bir yapımız var, AK PARTİ on beş yıldır bu memlekette, son dönemde Milliyetçi Hareket Partisinin de desteğiyle belli bir duruşu sergiliyor. Garantiniz ne kadar Sayın Başkan? Yani 2023 seçimleri için biz ümit ediyoruz ki çok daha güzel, nitelikli faaliyetlere inşallah bir zemin olur. Bunun garantisi ne? Bakın, bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi gibi, Ankara Büyükşehir Belediyesi gibi, belediyelerden hiç beklemediğimiz uygulamalarla karşılaştık. Yarın öbür gün birisi iktidara geldiğinde ki o da birtakım düzenlemeler yapabilir, Türk halkının tercihidir, saygı duymak zorundayız fakat sizin bire bir kabul ettiğiniz metnin satır aralarında şu tehlikelerin barındığını biz görmek zorundayız. “Sözde namus” dediğiniz, bizim her şey olarak kabul ettiğimiz namus, mukaddes bir değerimiz ama imzaladığımız sözleşme buna “sözde namus” diyor. Ben size isim vermeyeceğim, siyasi bir kimliği olduğu için isim vermeyeceğim; bir hanımefendi bana dedi ki “Ben İstanbul Sözleşmesi’nin imza töreninde vardım.” ve biz de bir sunum yaptık -KASAV’da yaptık o sunumu da- sunumda, İstanbul Sözleşmesi’nin bizim önümüze getirdiği bu dramatik ve stratejik hatalar tek tek ortaya konulduğunda o hanımefendi dedi ki “Ben bu anlaşılmayı imzalarken çok iyi bir şey yaptığımızı zannediyordum ama şimdi görünce ürktüm.” Şimdi, bakınız, ben onun için söyledim, kadına yönelik şiddete her ölçekte karşı çıkmak zorundayız, kadına yönelik şiddet bizim önümüzde bir realite ve bunu engellemek için ne yapmamız lazım geliyorsa yapmalıyız ama bunu yapmak için illa Batı’dan ithal, içinde, satır aralarında beğendiğimiz-beğenmediğimiz, olumlu-olumsuz... Ben KADEM’deki arkadaşlarımın değerlendirmesine katılıyorum, çok farklı yerlere de çekildi konu ama İstanbul Sözleşmesi’nin temelde böyle bir metin ihtiva ettiğini de göz ardı etmememiz lazım.

Dolayısıyla, bizlere bu fırsatı verdiğiniz için sizlere tekrar teşekkür ediyorum. Bu toplantıların sonuç itibarıyla raporunu da bizimle paylaşmanızı özellikle arzu ediyorum.

Bir soru daha vardı, onu da atlamayayım ben, Sayın Başkan Vekilimizin sorusu “İslam dünyasında bu konuda yapılan çalışma var mı?” diye; bizim İDSB bünyesinde, İslam Dünyası STK’ler Birliği bünyesinde yaptığımız gerçekten çok nitelikli çalışmalar var ve insan kaynağı olarak da çok değerli arkadaşlarımız var dünyanın çok değişik yerlerinde. Şimdi bir dijital kütüphane kurma peşindeyiz Sayın Vekilim. Dünyanın neresinde, sadece kadına yönelik şiddet değil, aileyle ilgili, kadınla ilgili ve kadına yönelik şiddetle ilgili hangi çalışmalar yapıldıysa -biz son konsey toplantısında bunun kararını

aldık- bunları bir “network” hâline getirip paylaşıcağız inşallah. Temenni ediyorum ki bugün Asya-Pasifik’te, Indo-Pak coğrafyasında, Afrika’da, hatta Balkanlar’da kadın ve aile eksenli yapılan tüm çalışmalara bir şekilde, böylelikle hep birlikte ulaşmış olacağız.

Ben hepinize tekrar çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım çok teşekkür ederim.

Ali Hoca’yla birlikte panellerde, oturumlarda bir arada olduk, görüş ve düşünceleri tabii ki çok kıymetli. Beraber, aynı cümleler üzerinden ifade ettiğimiz söylemler ve görüşler var; farklı düşündüklerimiz var, herkesle olduğu gibi. Özellikle aile kavramı üzerindeki söylemlerimiz hepimizin birlikte, ortak hareket ettiği kavram, çok güçlendirmeliyiz, bu konuda hepimizin çalışması gerekir.

İstanbul Sözleşmesi hukuki bir metindir ve kadına yönelik şiddet asla hukuki bir metne indirgenemez. Bizim tarihimiz, Türkiye olarak da Osmanlı olarak da İslam dini olarak da kadının birçok mücadelesiyle karşı karşıya kaldığı, anlatıldığı bir dönemi kapsar ve kadının ilk mücadelesi de –sizler, ilahiyatçılar benden çok daha iyi bilirsiniz ama ben kadınla ilgili konuşmalarımda bunu çok kullanırım- bir kadının itirazıyla, Peygamber Efendimiz’i beklemesiyle “Bana mutlaka bir cevap vermelisin.” demesiyle inen ayetin, surenin adı olmuştur. Dolayısıyla, kadının mücadelesinin başladığı tarihlere dönüp baktığımızda ve o günden bugüne, bizim tanıklık ettiğimiz tarihsel süreç de dâhil olmak üzere kadının birçok alanda verdiği mücadelelere baktığımızda, Allahüteala “Kadını ve erkeği yeryüzüne halife olarak gönderdik.” diyor ve bu halifelik kadına ve erkeğe, biyolojik olarak doğduğu andan itibaren yeryüzünde eşit imkânların sunulduğu şeklinde bize anlatılıyor. Benim söylediğim en önemli cümle şudur: Kadın ve erkeğin fitratı farklıdır ama mutlaka fırsatları aynı olmalıdır ve bu fırsatların aynı olması için de bizim yasal olarak dayanacağımız düzenlemelere ihtiyacımız vardır. Bunlardan en önemlisi Anayasa ki bütün bireyleri, Türkiye’de yaşayan, hiçbir şekilde hayatı bizi ilgilendirmeyen 84 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının hepsinin güvencesi olan Anayasa’nın 10’uncu maddesi var ve bu 10’uncu maddenin kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık getiren ek maddeleri var. Dolayısıyla, söylemek istediğim, sizinle hemfikir olduğum, İstanbul Sözleşmesi hukuki bir metindir ve kadına yönelik şiddete karşı mücadelemiz kesinlikle bir metne indirgenemez. Kadının yaşadığı mağduriyeti ama, fakat, lakin göz önünde bulundurmamız ve bunun için de kadınlarımızı güçlendirmek, her alanda, eğitimden sağlığa, istihdamdan karar mekanizmalarındaki temsiline kadar güçlendirmek için de çaba sarf etmemiz gerekir.

Kıymetli Hocam, katılımınız için çok teşekkür ediyorum.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Ben teşekkür ederim.

Son bir cümle söylemek istiyorum, toplantılarda hep dile getirdiğimiz bir şey: Şimdi cinsiyet eşitliğinden “gender equality”den bahsediliyor ya, biz kendi kavramlarımızı geliştiremediğimiz, kendi dilimizle konuşamadığımız sürece bu savrulmaları hep yaşayacağız. Onun için biz diyoruz ki: Bu şiddeti engellemek için ne yapmak lazım geliyorsa hukuki düzenlemeyi kendimiz yapalım ama bunun altını eğitimle mutlaka destekleyelim, besleyelim KASAV’ın sunumundaki o teknik detaylara da dikkat ederek, o suçun psikolojisine dikkat ederek ama şunu hiç unutmayalım ki fitrat tabanında mutlak eşitliğin olmadığı yerde siz taraflara aynı mükellefiyeti yüklerseniz zulmetmiş olursunuz. Kadın ve erkek birbirine eşit değil, eş değerdir, eş değer olmak ile eşit olmak aynı şey değildir; çorabın sağı veya solu gibidir, biri diğerine üstün değildir. Ama “Eşittir.” dersiniz çok daha farklı noktalara gidiyor ki biz onun için “toplumsal cinsiyet eşitliği” değil “toplumsal cinsiyet adaleti” tanımının doğru olduğu kanaatindeyiz.

Ben tekrar teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

Pazartesi günü Ankara’da bulunan 19 mukim büyükelçinin Komisyon Başkanı olarak tarafımıza yazmış oldukları bir mektup ve bununla ilgili olarak da imza altına aldıkları bir metin vardı ve pazartesi bizi ziyarete geldiler. Onlarla paylaştığım sözlerle birkaç şey söylemek istiyorum, kadına yönelik şiddetle mücadele ederken, bizim sadece bir metne bağlanmamamız gerektiğiyle alakalı olarak, kadına yönelik şiddetle mücadele etme temel amacıyla hazırlanan sözleşme, içeriğindeki unsurlar ve uygulamalar sebebiyle bugün Avrupa Konseyinin pek çok ülkesi tarafından eleştiriliyor. Avrupa Konseyi üyesi 47 tane ülke var ve bu 47 üyenin 44 tanesi imzalamış ama sadece 34 tanesi onaylamıştır. Bize gelen 19 mukim büyükelçi içerisinde sözleşmeyi imzalamayan, onaylamayan ülkeler de vardı, imzalayıp onaylamayan ülkeler de vardı ve onlara söylediğimiz cümle, Avrupa Konseyi üyesi olsun olmasın, bu herkesin imzasına açık bir sözleşmeydi. Birleşmiş Milletlerin Binyıl Kalkınma Hedefleri’ni 197 ülke imzaladı ve hemen imzaladı, 2015 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini 193 ülke imzaladı ve hemen imzaladı. Avrupa Konseyi, İstanbul Sözleşmesi’ni imzalayıp onaylamayan ülkelere dönüp baktığımızda içerisinde birçok ülke var; Birleşik Krallık, Macaristan, Bulgaristan, Çekya, Letonya, Litvanya, Moldova, Slovakya, Ukrayna, Ermenistan. Bu 10 ülke, imzalamış ama hâlâ onaylamamış. Macaristan Parlamentosunda konuya yaklaşım çok net ortada, Polonya da sözleşmeden çekilme konusuyla ilgili gündemdeki yerini hâlâ korumakta ve yine bize mektup gönderip Avrupa Konseyi üyesi olmayan Amerika, Kanada, Yeni Zelanda sözleşmeyi hem imzalamamış hem de onaylamamıştır. Dolayısıyla hele de Yeni Zelanda ve Kanada’ya, Amerika’ya söyleyeceğimiz sözler, kadın konusunda ilerleyen, güçlendiren, temsilde kadının lehine, pozitif adımların atıldığı ülkeler, bunlar İstanbul Sözleşmesi olmadan gerçekleştirilen adımlardı. Şunu söyledik: Cumhuriyetin kurulduğu andan itibaren, var olan birçok yasal düzenlememiz aynen 2006’daki Başbakanlık Genelgesi gibi, 2005’teki TCK’daki yapılan değişiklikler gibi, Medeni Kanun’daki değişiklikler gibi, Anayasa’daki değişiklikler gibi biz İstanbul Sözleşmesi yokken de çok net bir şekilde kadına şiddetle mücadele ediyorduk ve şimdi, aynı kararlılıkla mücadelemize devam edeceğiz.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Teşekkür ederiz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Bu konuda bütün inisiyatifin beraberce hareket etmesi en önemli temennimiz.

Ali Bey, çok teşekkür ediyorum. Ayaklarınıza da sağlık.

İSLAM DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ ALİ KURT – Ben de size teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Hemen sözü KADEM’e bırakıyorum.

Buyurun.

KADEM YÖNETİM KURULU ÜYESİ SEVİM ZEHRA CAN KAYA - Merhabalar tekrar. Ben, Sevim Zehra Can Kaya.

Hacı Ahmet Vekilimizin bir sorusunu, daha doğrusu soruları paylaşarak ilerleyelim istedik. Özellikle eğitimle alakalı kısma ben birkaç şey söylemek istiyorum, bir yandan da KADEM’i anlatma fırsatı da olsun, burada da istediğimiz için. Öncelikle biz, Türkiye’nin çeşitli yerlerinde 50 temsilciliği bulunan ve genel merkezimizle de birlikte çeşitli eğitim faaliyetlerini bizzat yürüten bir kuruluşuz. Eğitim faaliyetinin cinsiyetçi söylemi dönüştürmek anlamında sabırla ve kararlılıkla uygulanması gerektiğine çok yürekten inanan ve bunun için gerçekten sabır gerektiğinin farkında olarak kararlılıkla

ilerleyen bir kuruluşuz. Bunun yanında akademik sahada işte, kadının yine dediğim gibi toplumsal ve bireysel varlığını onurlu bir şekilde gerçekleştirebilmesi ve bunu sürdürebilmesi için gerekli tasavvuru değiştirip, daha doğrusu bozulmuş tasavvur dünyasını kişilerdeki değiştirip dönüştürmeye yönelik akademik faaliyetler gerçekleştiren bir kuruluşuz. Kuruluşumuzdan bu yana kongrelerimiz, zirvelerimiz oluyor. Bunların her birinde kadın hakları -ve özellikle buranın altını çizmek istiyorum- sorumlulukları... Yani kadınların ve erkeklerin hem bireysel hem toplumsal sorumluluklarına vurgu yaparak geniş perspektifli müzakereler yapabileceğimiz ortamlar hazırlayan bir kuruluş olmakla da açıkçası gurur duyuyoruz.

Özellikle temsilciliklerimizde temsilciliklerimiz aracılığıyla daha doğrusu sahada mağdur olsun olmasın kadınlara ve gençlerimize dokunabilme fırsatımız var. Sahadaki tecrübelerimiz bize gösteriyor ki kadının kadınlara alakalı cinsiyetçi söylemin -ben buna bozulmuş tasavvur diyorum- hala etkisi güçlü bir şekilde devam ediyor maalesef, yani bunu küçük birimlerden büyük birimlere kadar görmemiz mümkün. Bu da dönüştürülmesi uzun zaman alan ama kararlılıkla gerçekleştirildiğinde mümkün olan bir realite. Burada, biz çok yakında sonuç raporunu sizlerle de paylaşmak isteriz, şayet kabul ederseniz. Cinsel şiddetle mücadele alanında bir çalıştay gerçekleştirdik, oradaki sonuçlar da bize gösterdi ki bizim devlet iradesi anlamında, kanunlarımız, genelgelerimiz anlamında bir eksikliğimiz yok ama uygulamada maalesef hâlâ ciddi sıkıntılarımız var.

Bunun için de mesela o yaptığımız çalıştayda çok ortak bir söylem olarak şu çıktı: Eğitim sahasının bütün kan damarlarına, kılcal damarlarına kadar nüfuz etmesi gereken bir eğitim politikası uygulanması gerekiyor. Belki bu sadece işte, bir cinsiyetçi söylemi engelleyen ders adı altında olmamalı, cinsiyetçi söyleme karşı veya toplumsal cinsiyet adaleti yahut eşitliği dersi adı altında olmamalı; öyle bir şey olmalı ki bütün derslerde öğretmenler bunu bir şekilde dile getiriyor olmalı, her an teyakkuzda olmalı bu konuda çünkü bu toplumsal huzuru, refahı ve adaleti büyük ölçüde zedeleyen bir boyut kazanmış vaziyette. Yani bir ailede bir annenin şiddet görüyor olması o ailenin çocukları için -kendileri görmeseler bile- büyük bir yıkım demektir ve bu, toplumsal huzuru ciddi anlamda bozan bir şeydir. Bunun farkında olarak çok geniş perspektifli bir eğitim politikasına ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Bunun yanı sıra devlet kademelerinde, siyasetin değişik kademelerinde, sahada biz bu devlet iradesindeki güçlü kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik iradenin tezahürlerini görmek ihtiyacındayız. Bunları göremediğimizde açıkçası endişemizin arttığını söyleyebilirim. Bu anlamda var olan eğitim politikaları tabii ki işte, hizmet içi eğitimler bütün bakanlıklarda gerçekleştiriliyor, bunların her birinin farkındayız yahut işte, farklı STK'ler eliyle gerçekleşebiliyor ama vazgeçmeden, uzun soluklu bir politika hâlinde bunun sürdürülmesi gerektiğinin altını çizmek açısından özellikle biz önerilerimizde bu konuya dikkat çekmek istedik. Bu anlamda yani kısaca Cumhurbaşkanımızın güçlü iradesinin tezahürlerini, sizin de Sayın Başkanım ifade ettiğiniz gibi, çok daha net bir şekilde siyasetin çeşitli kademelerinde de görebilmek ümidindeyiz. Bunun için çalışmalarımızı sürdürmek istiyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyoruz. Sözü KAGİDER Başkanımız Emine Hanım'a bırakmak istiyorum.

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Başkanım, KADEM'e yöneltilen sorulardan birkaçını da ben ifade etmek isterim, cevaplamak isterim eğer müsaadeniz olursa.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Emine Hanım, hemen iki dakika müsaadenizi alayım tekrar.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Rica ediyorum efendim, buyurunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Sağ olun Sayın Başkanım.

Ben de nafaka konusu hakkında kendi görüşlerimizi ifade etmek isterim. Öncelikle nafaka, 6284 sayılı Kanun’da düzenlenen bir düzenleme olmayıp Medeni Kanun’da düzenlenir. Hukuk sistemi de bir küldür yani aldığınız sistem hangisiyse bütün dalları da orada, o hukuka göre değerlendirmek gerekir. Dolayısıyla Medeni Kanun’a getirilmiş bir nafaka düzenlemesini 6284’ten doğan bir mağduriyet gibi yansıtılması doğru değildir. Kaldı ki nafaka, boşanmada kusuru olan hangi taraf ise kadın-erkek fark etmez ve her iki taraf da kusurlu ise daha ağır kusuru olan tarafın ödemesine karar verilir mahkemeler tarafından ve ekonomik olarak tarafları zorlamayacak bir miktar üzerinden verilir. Bugün, asgari ücret üzerinden düşünersek ödenen nafakalar 400, en fazla 500 liradır.

Dolayısıyla şu an “Nafaka mağduriyetim.” diyenlerin biz de kurum olarak aslında mağduriyetiz. KADEM’in yapmış olduğu her türlü çalışmaya, her türlü “tweet”in altına “Nafaka mağdurları” şeklinde yazıp işte, “Siz önce nafaka mağdurlarının mağduriyetini giderin.” denilen beyanlara biz de maruz kalıyoruz Sayın Vekilim. Ama burada şu yanlış anlaşılmasın, aslında ömür boyu nafaka diye bir durum söz konusu değil, evet, süresiz olarak nafaka takdir edilir mahkemeler tarafından ama değişen ve gelişen şartlara göre talep edildiğinde mahkemeler nafakayı azaltabilir, tamamen ortadan kaldırabilir ya da artırabilir; her iki tarafın durumuna göredir. Az önce dediğim gibi daha ağır kusuru olan nafaka öder. Evet, bir gün evli kalmış olabilirler, üç ay evli kalmış olabilirler ama kusursuz olan kişi tarafından da değerlendirmek gerekirse... Üç aylık bir evlilik için örneğin, ülkemizde çok önemlidir kızılgını, bekâretini vermiş bir kadın söz konusudur. O üç aylık boşanmanın sonunda ve artık asla hiçbir şekilde ilk evliliğini yaptığı şartlarda evlilik yapması beklenemez. Dolayısıyla, bu evliliğin bitirilmesinde kusurlu olan taraf -bakın, asla kadın, erkek demiyorum- nafaka öder. Bunu İslam hukukuyla açıklamamız doğru değildir. Muhakkak ki İslam hukuku en doğru olandır ama hukuk sistemimiz İslam hukuku değil. İslam hukukunu alıp sadece nafaka kısmını medeni hukukla düzenlemiyoruz, bir kül hâlinde bütün hukuk sistemini ifade ediyoruz. O zaman, miras sisteminden kız kardeşine pay veren erkeği de miras mağduru olarak değerlendirmemiz gerekir. Yine, dediğim gibi, bunun...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yok, ben sadece uygulamayı öğrenmek, sizin önerinizi almak için...

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Uygulamada da şu şekilde: Onların büyük ihtimalle iyi avukatları yok, yoksa iyi bir avukatları varsa değişen şartlara göre... Nedir bu şartlar? Nafaka borçlusu eğer çalışıyorduyorsa, işte 2 bin lira nafaka ödemesine karar verilmişse ama emekli olup maaşı düşmüşse “Artık 2 bin lirayı ödeyemeyeceğim.” diye mahkemeye başvurduğunda ödediği nafaka miktarı azaltılır ya da ikinci bir evlilik yapmış, bu evlilikten 2 çocuğu daha olmuşsa “Ben artık ilk eşime -ilk evliliğimdeki eşime- nafaka ödeyemiyorum, gücüm yetmiyor.” derse ortadan kaldırılır yani ömür boyu nafaka diye bir durum söz konusu değil maalesef. Bu yanlış bir algı yönetimi oluşturmak amacıyla yapılan bir durum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Canan Hanım, Avrupa’da nasıl bu nafaka uygulamaları?

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Yani affedersiniz, bilmiyorum nafaka uygulamasını ama bizim hukukumuzda sadece...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani Avrupa’daki uygulamalardan, çalışmalarınızdan Hukuk Komisyonu Başkanı olarak mutlaka...

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Genel olarak süreli olan ülkeler var yani örneğin evlilik süresiyle birlikte “Üç yıl evli kalınmışsa en fazla beş yıla kadar ödenmeli.” diyen de var, süresiz olan da var. Dediğim gibi, belli süreli olan, evlilik süresiyle bir tutan ya da “Şu kadar yıla kadar evli kalanlar şu kadar yıl öder.” şeklinde de düzenlemeler var, yok değil ama ülke bazlı şu an tek tek ifade edemeyeceğim.

Yine, az önce, Ali Bey’ üstadım, kendisi burada yok, tabii, arkasından konuşmak gibi olmasın ama “Ara buluculuk kabul edilmesin.” dediğimiz hususlar sadece şiddet vakasının olduğu hususlardır. Örneğin boşanmaya ilişkin, velayete ilişkin, nafakaya, tazminata ilişkin durumlarda ara buluculuk şu anda isteğe bağlı olarak var ama zorunlu hâle de getirilebilir; buna hiçbir karşı itirazımız olamaz, sadece şiddetten dolayı olmasına karşıyız çünkü şiddete uğramış bir kadın zaten çok fazla şeyi aşarak yargı önüne geliyor yani suç duyurusunda bulunma, şikâyet etme aşamasına gelmesi için artık her şeyin canına tak etmiş olması gerekiyor, yoksa ifade edildiği gibi “Sözlü olarak şunu dedin.” diye ya da bir sille atıldı diye kolay kolay hiçbir kadın yargı mercilerine başvurmuyor. Dolayısıyla, artık son noktaya gelmiş bir kadına ara buluculuk önerdiğinizde ara bulucu ortayı bulur. Ne önerilmesi gerekir? “Sen kocanı affet.” demek kalır, ara bulucunun yapacağı bu iştir yani şiddete uğramış kadına -bu zor duruma zaten zor şartlarda gelmiş, şikâyetle bulunmuş- bu sunulmasın. Zaten ihtiyarında, isterse şikâyetinden vazgeçebilir ama ara buluculuk gibi bir unsuru zorunlu dayatmamak gerekir diye düşünüyoruz biz.

Diğer bir konu da yine az önce Ali Bey Üstadımız İstanbul Sözleşmesi’nin örf ve âdetlerimizin kaldırılması gerektiğini düzenlediğini söyledi. Orada, sözleşmede çok açık belirtiliyor, kadına karşı şiddete yol açan örf ve âdetlerin kaldırılmasından bahseder yani bizim güzel âdetlerimiz, törelerimiz, ananelerimiz şiddete yol açmıyorsa, kötülüğe yol açmıyorsa bunların kaldırılması o sözleşme nedeniyle de mümkün değildir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim Canan Hanım’a ve Zehra Hanım’a.

Özellikle şunun altını çizmek isterim: Kadın ve Demokrasi Derneği kurulduğu andan itibaren gerçek manada demokrasinin tesisi için kadınların güçlendirilmesi adına çok önemli, ailenin güçlendirilmesi için çok önemli çalışmalara imza atmış ve alanda da sahada da uygulanabilecek çalışmaları bizlere de hissettirmiştir. Aslında, hemen hemen tamamının kadın olduğu bir dernek ve çok ciddi manada şiddete maruz kalıyor, sosyal medya üzerinden herhâlde kadın sivil toplum örgütleri içerisinde en fazla şiddete maruz kalan hem de sadece tek bir kesim tarafından değil...

KADEM HUKUK KOMİSYONU BAŞKANI CANAN SARI – Sağlı sollu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – ...hem seküler hem muhafazakâr camianın bazen çok ciddi manada psikolojik şiddetine, sosyal medya ve dijital şiddete maruz kaldıklarını biliyoruz ve bu konuda da tüm sivil toplum örgütlerinin bu şiddete karşı da birlik olarak hareket etmesi gerektiği kanaatindeyim.

Canan Hanım’ın söylediği cümlelerde ve öneriler içerisinde katıldığımız ama ünlem koyduğumuz ya da soru işareti koyduğumuz konular var diğer sivil inisiyatiflerde olduğu gibi.

Ben, size sunumlarınız ve cevaplarınız için tekrar teşekkür ediyorum.

Kıymetli KAGİDER Başkanımız Emine Erdem’e sözü bırakıyorum.

Emine Hocam, buyurun.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER BAŞKANI EMİNE ERDEM – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sunumdaki verimiz daha Ekim 2020 verisiydi yüzde 30. Evet, haklısınız yüzde 31,7’lerde veriler de.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Komisyonumuz ne kadar yakın takip ediyor, görüyorsunuz değil mi?

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER BAŞKANI EMİNE ERDEM – Aynı zamanda ben de aynen size katılıyorum W20 konusunda, Türkiye devletinin kadınların güçlendirilmesi konusuna ne kadar önem verip 2015'te G20 Başkanlığında başlattığı konusunda aynen ben de imzayı koyarım efendim.

Ben, bütün bu konuşmalarımın özetini, geçenlerde Sayın Cumhurbaşkanımızın bir toplantısı oldu, sehven bir yanlışlık olmuş, biz yazılı olarak da kendilerine arz ettik neler yapılması gerektiğini ve önerilerimizi yani sizin Komisyonunuza sunduğumuz Sayın Cumhurbaşkanımıza da yazılı arz ettik ve ben özellikle Saliha Hanım'a buradan teşekkür ederim, kendisi farkına vardılar ve hemen aksiyon aldık. Bu da güzel... Sivil toplumun birbirlerine olan destekleri de çok kıymetli, dediğiniz gibi üstelik 2015'ten beri W20'de hem KADEM ve TİKAD'la da çok senkronize çalışmalarımız oluyor.

Ben, kısaca... Aslında, biz İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması taraftarı değiliz KAGİDER olarak, özellikle de şunu vurgulamak istiyoruz: Aile yapılarını ve aile kavramını bozduğu kanaatinde değiliz, genelde buna karşı bir tutum var. Biz özellikle kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet konusunda ne olursa olsun her türlü şiddetin ele alınması ve buna karşı mücadele edilmesi taraftarıyız yani özellikle bizim geleneksel âdetlerimiz, örflerimiz tabii ki "aile" kavramımızın korunması ve kollanması noktasında, bu konuda hepimiz hemfikiriz. Buna özellikle söyleyecek bir sözüm olmaz.

Ben, KADES konusuna geleyim, evet, KADES'i değerli buluyoruz, haklısınız değerli buluyoruz ve az önceki konuşmamda da belirttiğim gibi biraz daha açılmak durumundayız KADES konusunda. Mesela, özellikle kadınlara bu konuda akıllı telefon verilebilir, bir örnek. Bizim KAGİDER genelde ekonomi, istihdam ve girişimcilikle ilgili ama sonuçta, bir genel perspektiften de baktığımız, kadını güçlendirme noktasında baktığımız için özellikle söyleyeyim; tabii, burada ben de aynen katılıyorum, uzlaşma ve ara buluculuğun bu şiddet konusunda olmamasını demin de sizlere arz ettim ama burada, özellikle KADES ve akabinde memurlarla iletişim hâlinde olan bu şiddet görmüş kadınların özellikle mağdur edilmemesi yani aslında, devlet politikalarının topyekûn olmasında yarar var, koruyucu, kollayıcı mekanizmalarının topyekûn olmasında yarar var. Bir de tabii, bu işin özü, data'lara çok ihtiyaç var, özellikle de bu kaynağın nasıl olduğunu, çözümünün nasıl olduğunu; KADES aslında bütün bu... Düşünün, geçen seneye nazaran bunu yüzde 317 indiren bir yapı var, potansiyel var. Dolayısıyla, farkındalık var ama bunun takipçiliğini, koruyup kollamak ve çözüm odaklı... İşin özellikle kategorisini de iyi yapmak lazım. Hangi tip şiddet olmuş, cinsiyeti nedir, yaşı nedir verisini de... Dolayısıyla, belki psikolojik olarak nasıl çözüm bulunacağı da sivil toplum olarak ve devlet politikaları olarak nasıl bir sistem uygulanacağı da o noktada daha netleşir diye düşünüyorum.

Televizyon programları noktasına geldiğimiz zaman, aslında, televizyonda veya dizilerde veya benzeri noktalarda... Evet, iyileştirilmesi kesinlikle şart. Biz, tabii, bu kavrama "toplumsal cinsiyet eşitliği" diyoruz, yani bizim verimiz bu, söylemimiz bu. Aslında, eşitlikçi politikaların burada da olması lazım, şiddet içermeyen diziler olması lazım. Ben de sizin gibi izlemiyorum, izleyemiyorum zaten ama özellikle, kadını ikinci plana iten ve erkeği ön plana çıkartan ve özellikle de şiddet ve kadını da sadece görsel bir yapı olarak ortaya çıkaran... Bu yanlış. Yani hepimiz iş insanıyız, hiçbirimiz öyle giyiniş öyle işe gitmiyoruz mesela. Ya, algılarda değişiklikler... Dolayısıyla, bu yapının, bu kavramların bir an önce ülkemizde de değiştirilmesi lazım, bunun kontrol mekanizmasının mutlaka olması lazım, kadının özellikle -tabiri caizse- bir meta olarak algılanmasını toplumda yok etmek lazım. Tabii, bunu yaparken eğitim en başta şart. Toplumsal olarak topyekûn eğitilmediğiniz takdirde maalesef, bu tür noktalarla karşılaşacaksınız, karşılaşacağınız hem şiddet konusunda karşılaşacağınız hem de özentî anlamında karşılaşacağınız. Dolayısıyla, özellikle, ben, toplumsal olarak eğitimin şart olduğunu söylüyorum.

Şimdi, özellikle, KAGİDER ne yapıyor, kooperatifler konusunda, o konuya geleyim. Bizim, iki yıldır sürdürdüğümüz İş Dünyasında Kadın İletişim Ağı Proje'miz vardı, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından... Bunun çoklu bacakları vardı. Bir tanesi, özellikle, Türkiye'deki iş kadın derneklerinin bir arada buluşması, birbirleriyle "network" oluşturması ve aynı zamanda birbirlerine güç verip birlikte ortak konsensüste çalışmalar yapabilmesi; ikinci bacağı, bu kadın derneklerimizin üyelerinin ayrıca girişimci kadınların bireysel, ayrıca kooperatiflerin... Tabii, burada "vergi veren" sıfatı olması gerekiyor, "ticaretinkadınleri.com" portalını oluşturduk, aynı zamanda mobil aplikasyonunu oluşturduk ve KAGİDER yürütücülüğünde, BUIKAD ve Kaisder önderliğinde, burada topyekûn -açıkça devletimiz de bu konuda bize çok destek oldu- Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde arama ve istişare toplantıları yaptık. Kadınların bu konuda, iş dünyasındaki kadınların sorunlarını, kooperatiflerin sorunlarını aldık. Şimdi, bununla ilgili alt çalışmalarımız var ama bu portal ve mobil aplikasyon, hem sektör hem Türkiye'nin neresinden olursanız olun kadın girişimcilerin, kadınların, kooperatiflerin de aynı zamanda birbirleriyle bir "network" sağlamalarını, birbirleriyle iletişim sağlamalarını aynı zamanda bütün bilgiye erişimlerine... Finansa erişiminden tutun devlet teşviklerine, banka teşviklerine, uluslararası teşviklere kadar burada bilgi potansiyeli olan bir yapıyı kurduk. Bunu neden önemsiyoruz? Ne kadar kadından ürün ve hizmet alabilirsenez ülke o kadar kalkınacak efendim. Bizim bir mottomuz var. "Kadından al malı, memleket kazanmalı." Yani kadın ne kadar çok üretir, ürünü kadından alırsanız, haneye kadar gelen bir geri dönüşü var. Burada, bakanlıklarımız da yakından izliyorlar. Bu kapsamda, kamu ihalelerinde kadınlardan daha fazla ürün ve hizmet alımı konusunda bir yasa teklifi hazırladık. Bunu devletimizin çeşitli mekanizmalarına sunduk. Çünkü, dünyada kamu alımlarında kadın üreticiden alım yüzde 1, biz, bunu ne kadar ülkemizde çoğaltabilirsek kadınıımızı o kadar topyekûn kalkındırabiliriz diye düşünüyoruz ve bunun için de verilerimiz var. Aynı zamanda, özel sektör, yerel yönetimler, yerel yönetimlerin doğrudan alımları... Burada, sakın yanlış anlaşılmasın, sadece kadın girişimciler değil kooperatifler de... Bu potansiyelle ilerlerken, KAGİDER, aynı zamanda, dijitalleşmeyi zaten çok önceden yaptı "kagiderpusula.org" diye bir eğitim portalımız var. Bu eğitim portalımızda dünyanın neresine giderseniz gidin bilabedel, Türkçe, kadınların, kadın girişimcilerin her türlü bilgiye ulaşmaları, eğitim alabilmeleri konusunda erken faz, ileri faz ve de hatta IBRD'yle birlikte yaptığımız, iş insanları kriz dönemlerini nasıl fırsata çevirebilir konusunda eğitimlerimiz var, buna da ulaşabiliyorlar. Yine, o "ticaretinkadınleri.com" portalını da buna entegre ediyoruz yani, bizim hedefimiz daha çok... Bakın, bu pandemi sürecinde Sayın Başkanım, yüzde 11 olan - bizim bütün bu verilerimiz TÜİK verileridir çünkü yasal verilerimizdir- kadın girişimci oranı pandemi döneminde -çok ilginçtir, istihdam düşüyor ama kadın girişimciliği- yüzde 13'e çıkıyor, yüzde 2'lik bir ivme katediyor. Bunun da nedenini, sosyal nedenini araştırdığımızda aslında, kadın, haneye gelir getirmek istiyor, çocuğunu eğitip kalkındırmak istiyor, emek harcamak istiyor; dolayısıyla, krizi fırsata çevirip ekonomiye katılım sağlamak istiyor. Bir de istihdamdan da kopup yeni girişimciler yaratmak istiyor; işte, orada da kooperatiflik süreci çok önemli. Bizim de KAGİDER olarak, şimdi, kooperatiflere özel eğitim programlarımız var, hedef kooperatiflerimiz var. Belki, malumunuzdur, Soma'da böyle bir örnek projemiz oldu, Vodafone'la birlikte yürüttüğümüz. O örnek projemizle artık ülkenin çeşitli kademelerindeki kooperatiflere eğitim vererek kalkındırma hedefindeyiz. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğümüzle de bu konuda iş birliğindeyiz.

Şimdi, belki en son soruya aile ve çalışma noktasında... Sayın Vekilim, aslında, şöyle bir şey var: Bütün kadınlar bizim için çok kıymetli, onu söyleyeyim. Toplumsal kalkınmayı hedefleyen kadınlar olarak -demin ifade ettikleri gibi- biz de pandemi döneminde hem "Zoom"larla idare ederken yemeği de

pişirdik, eşimize de baktık ama ev işleri ortaktır efendim, çocuk büyötmek ortaktır, eşit bir yaklaşımla bakalım biz buraya. Maalesef ekonomik değeri yaratmayan, ekonominin dışında kalan ev kadınlarını da bir an önce kooperatifleşme sürecine...

HACİ AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Bir saniye, ona ben tepeden tırnağa itiraz ediyorum.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLERİ DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Tabii ki, siz itiraz edebilirsiniz bu bizim genel görüşümüz efendim.

HACİ AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ekonominin dışında nasıl kalır? Şu sorumu cevaplamadınız: Ev hanımlarının ekonomiye katkısını ölçtünüz mü şimdiye kadar?

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLERİ DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Şimdi, onu söyleyeceğim efendim.

KAGİDER ilk defa IPSOS’la birlikte, 2019’da, bir kadın girişimci endeksi araştırması yaptı ama tabii ki, burada ev kadınlarını almadık, özellikle, ekonomideki kadınların, daha doğrusu girişimci kadınların Türkiye’deki potansiyel yapısını ele aldık. Şimdi, burada tabii ki, çok çeşitli araştırmalar var, ev kadının altyapısının nasıl ekonomiye kazandırıldığı konusunda, belki TÜİK veya devletimiz bu konuda araştırma yapar, biz de buradaki eksiklikleri görüp sivil toplum inisiyatifi olarak nasıl bunu katma değere dönüştüreceğimizi o zaman konuşabiliriz yani aslında, ev kadınlarının ekonomiye katılımı konusu KAGİDER’in özel bir uzmanlık konusu değil ama girişimcilik konusunda baktığınız zaman -o IPSOS’la yaptığımız araştırmayı Sayın Komisyonunuza da arz ederiz- hem pandemide yaptık geçenlerde hem de pandemi öncesi 2019’da yaptık. Şöyle bir şey var efendim: Neden kadınların daha çok istihdamda ve ekonomide olması gerekliliğini, bir yerde bir savı... Kadın girişimci ilk işine başladığında ilk 5 kişide kadın istihdam ediyor; bu, bizim IPSOS’la yapılan araştırmalar. Dolayısıyla, kadın kadını destekliyor. Kadın istihdama ne kadar çok katılırsa arkasından kadınları da istihdama dâhil edebiliyor, bu bir ekosistem yaratıyor; bunun için, kadınların ekonomiye katılması çok kıymetli. Kaldı ki, az önce örnek verdiğim McKenzie’yi bırakın, bizim uygulamalarımızda da eğer kadın erkek eşit olarak ekonomiye katılırsa... Biz, geçen hafta sonu Gaziantep’teydik, KAGİDER’le birlikte bir mentorluk projesi yapıyoruz, burada, Fatma Hanım’ı anmadan geçemeyeceğim. Kuşlar tek kanatlı değildir, iki kanatla uçar; bu ülke iki kanatla uçmak zorunda Sayın Vekilim. Dolayısıyla, eğitimden tutun istihdama, ekonomiye katılımdan tutun karar mekanizmalarına kadar ne kadar çoklu ve eşit politikalarda beraber olursak inanırım, bu ülke daha çok kalkınacak. Diyorum ya, biz 2023’te 10 büyük ekonomi içinde yer alacak kadınları da bu ekonomiye mutlaka dâhil etmemiz gerektiğine inanıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Çok uzun belki ama özür diliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Emine Hanım, çok teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Sayın Başkanım, ben, ayrıca, 13-14 Temmuz’da özellikle sizin Komisyonunuz da alakadar olacağı için bizim kadına şiddet konusundaki son W20 çıktısının -çünkü onlar artık G20 liderlerine sunacaklar ki bu konuda baskı unsuru olsunlar diye- son metnin, son bildirgenin Türkçesini ve İngilizcesini sizlere arz ederim efendim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben çok mutlu olurum, çok memnun olurum.

Şunu söylemem lazım: Hacı Ahmet Bey’in söylemiş olduğu ev kadınlarının evde ürettikleri iş açısından... Ben, ev kadınlarımızı “evin mühendisi” olarak tarif ediyorum yani onların yaptıkları işi ekonomiye vurduğumuz zaman, mutlaka, karşılığında bir maddi rakam söz konusu olur. Her halükârda

hepimiz hem işi hem evi beraber götüren kadınlardır. Ne kadar “eşit işe eşit ücret” desek de evdeki işler maalesef eşit dağılmıyor, her halükârda, çalışsanız da evdeki sorumluluğunuz sizin omuzlarınızda. Ev kadın olsanız da çalışan kadın olsanız da toplumsal rollerimizin gereği evde işin içerisine girdiğimizde kendimize aitmiş gibi rollerimizi yerine getiriyoruz, öğretilen rolleri. Dolayısıyla, çalışan kadınlar dışarda üretiyor ama benim yıllardır söylediğim ev kadınlarının evin mühendisleri olduğudur. Dışarıda, çıkıp üretmeseler, maaş almasalar, gelir getirmeseler dahi çok önemli bir çıktıya engel oluyorlar. Eve yardımcı gelecek, eve temizlikçi gelecek, eve bulaşıkçı gelecek, eve muslukçu gelecek; bazen tamirat işini bile bizler yapıyoruz. Dolayısıyla, bunun maddi olarak... Siz, KAGİDER olarak çok güçlü bir örgütsünüz; dolayısıyla, bu konuda ev kadınlarının ekonomiye katkısıyla ilgili özel bir çalışma, bizim KAGİDER’den özel isteğimiz olsun.

TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLER DERNEĞİ BAŞKANI EMİNE ERDEM – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Bunu söyledikten sonra, KAGİDER’in özellikle kooperatiflerle ilgili çalışmaları çok önemli. Şu anda benim şehirde son bir yıldır özel kooperatifçilik çalışıyoruz ve Bakanlarımızdan aldığımız desteklerle -4 bakanlığı aldık, Malatya’ya götürdük- şu an tam 18 tane kadın kooperatif var ve inanılmaz güçlü, inanılmaz destekler alarak güçlü bir şekilde devam ediyorlar. Dolayısıyla, sürdürülebilir kalkınmanın en önemli ayağı olan kooperatiflerimizi de, kadın kooperatiflerimizi de bu vesileyle çok ciddi manada destekliyoruz.

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesini Araştırma Komisyonu Meclisimiz için çok önemli, ülkemiz için çok önemli, kadınlarımız için çok önemli bir Komisyon. Anayasa’nın 98’inci, İç Tüzük’ün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bu Komisyonu kurduk. Bu Komisyonu AK PARTİ’nin, MHP’nin, CHP’nin, HDP’nin ve İYİ Partinin grup ve milletvekillerinin önergeleriyle, toplam 43 adet önerenin toplanmasıyla bu kurduk.

Bugünkü toplantımızda sivil toplum örgütlerimizin yapmış olduğu sunumlar gibi diğer katılımcıların sunumları da bizim için çok önemli ve kıymetliydi. Öncelikle, sizlere katıldığımız için çok özel teşekkür ediyorum ama katılamayan ya da katılmayan sivil inisiyatifte... Biz, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunu davet ettik, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonunu davet ettik, Eşitlik İçin Kadın Platformunu (EŞİK) davet ettik; Türk Kadınlar Birliğini, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneğini, Kadın Dayanışma Vakfını, Türkiye İş Kadınları Derneğini, Uçan Süpürge Vakfını davet ettik ve derdi kadın olan ve derdi kadına yönelik şiddetle mücadele olan herkesi burada gördük. Fikirleri ne olursa olsun, siyaseti ne olursa olsun biz hiçbir ayırım gözetmeksizin davet ettik ama davetimize icabet eden sivil inisiyatifte teşekkür ederken etmeyenlere de burada sitemlerimizi gönderiyoruz. Sadece tek bir belgeye indirgeyerek şiddetle mücadeleye ortak olmamak, çok kısa tabirle, bu işin kenarından geçmektir. Sivil inisiyatiflerin taşın altına el koyarken “Ben de varım.” dememeleri üzüntü verici.

43 adet önergeyle; AK PARTİ, MHP, CHP, HDP ve İYİ Parti grup ve milletvekilleri tarafından aynı yönde verilen önergelerle kurulan Komisyonumuz, bugün, bir kez daha tarihe not düştü. Komisyondan çekilen CHP, HDP ve İYİ Parti milletvekillerinin önergelerine sahip çıkmamalarını ben millette havale ediyorum ve ibretlik bir durum olarak nitelendiriyorum. Ülkemizde yaşanan kadına yönelik şiddet olaylarının sebeplerinin ve bu sebepleri ortadan kaldıracak çözüm önerilerinin belirleneceği yer Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Çözümü başka yerde arayanlar, dün olduğu gibi bugün de kaybedenlerdir, yarın da ve kaybedeceklerdir. Bizler, yaşanan gelişmeleri yüce milletimizin takdirine bırakıyoruz.

Biz, 2002 yılından itibaren bugüne kadar çok önemli yasal düzenlemeler yaptık ve bunları yaparken bugün araştırma Komisyonumuzu terk eden ya da Komisyondan ayrılan partiler yoktu, biz kendimiz yaptık. Anayasa'yı da, yasal düzenlemeleri de hepsini bu iktidar yaptı ve Cumhurbaşkanımızın kararlılığıyla yaptık.

Araştırma Komisyonumuzun kuruluş amacı doğrultusunda, kararlılıkla ve etkin bir şekilde çalışmaya devam edeceğiz. Meselesi kadın olan ve meselesi kadın hakları olan ve meselesi kadına yönelik şiddet olan herkesi buraya davet ettik. Elimizden gelen tüm imkânları seferber ederek katılımı en üst seviyeye ve en üst temsile çıkarmaya gayret ettik. Gelmek isteyip Komisyonumuza zamansızlıktan davet edemediğimiz sivil inisiyatifte de yazılı fikir ve kanaatlerini sorduk, sormaya devam edeceğiz. Altını tekraren çiziyorum: Biz, meselesi kadın olan ve kadın hakları olan, kadına yönelik şiddet olan herkesi ve derdi bu yönde olan herkesi olması gereken yere, Komisyonumuza davet ettik.

Kadın haklarının korunması, geliştirilmesi ve şiddetle etkin mücadele politikalarıyla, biz, 2023, 2053, 2071 hedeflerimize emin adımlarla ilerliyoruz. Aynen kuşun kanatları gibi, tek kanatlı kuşun uçamayacağını bilerek, 2 kanadı da toplumu, kadını, erkeği güçlendirerek, aileyi güçlendirerek, toplumu güçlendirerek hedeflerimize ulaşmaya çalışacağız. Güçlü Türkiye'yi güçlü kadınlarımızla, inançla, emekle ve sevgiyle, azimle, kararlılıkla ilmek ilmek inşa edeceğiz.

CHP, İYİ Parti ve HDP'nin Araştırma Komisyonumuzdan çekilmesine yönelik kararlarını, kadın haklarının geliştirilmesinde politika üretememelerine, çözümünü salt dış kaynaklı bir metne indirgeyerek ve bir metinden medet umarak açıklamaktalar. Bu partilerin milletvekilleri sorumlu davranmalıydı ve bu sorumluluğun altında, Komisyonda olmalıydı. Biz, biliyoruz ki Komisyonun ilk gününden itibaren Komisyondan ayrılan partiler ve milletvekillerinin kanaatleri buydu; ilk geldikleri andan itibaren Komisyonun yasak savmak üzere kurulduğunu düşünmüş ve bunu da ifade etmişlerdi ama Komisyon, yaptığı çalışmada hiçbir işi "mış" gibi yapmamak üzere, çözmek üzere odaklanmış ve çözüm üretmek adına da bütün disiplinleri masaya davet etmiştir. Bu partilerin milletvekillerinin verdikleri kendi önergelerine sahip çıkmamalarını milletimize havale ediyoruz ve konuya ilişkin yaklaşım ve önerilerini -ki eğer varsa- Komisyon raporumuza şerh olarak da düşebilirlerdi, bunu da kendi ellerinden almış oldular. Dolayısıyla, biz, Komisyonun kurulduğu andan itibaren, 43 önergeyle kurulan bu Komisyon kurulduğu andan itibaren yakın takibini yapan bütün milletvekillerimize ve katılımcı olan kurum, kuruluş, disiplinlere, akademisyenlere, sivil toplum örgütlerine, medyamıza canıgönülden teşekkür ediyoruz. Bu önergelerine sahip çıkmayan ve derdi kadın olmayan, kadın üzerinden siyaset yapmak isteyenleri de milletimize havale ediyoruz.

Ben, katılımlarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Milletvekillerime, uzmanlarıma, basın mensuplarına ve sivil toplum örgütlerimize teşekkürlerimi sunuyorum.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.42